

Riina Dahlman

LASTEN LUKEMISTA EDISTÄMÄSSÄ

Tietopaketti Kangasalan kirjastolle

LASTEN LUKEMISTA EDISTÄMÄSSÄ

Tietopaketti Kangasalan kirjastolle

Riina Dahlman
Opinnäytetyö
Kevät 2017
Kirjasto- ja tietopalvelun tutkinto-oh-
jelma
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu
Kirjasto- ja tietopalvelun tutkinto-ohjelma

Tekijä: Riina Dahlman

Opinnäytetyön nimi: Lasten lukemista edistämässä: Tietopaketti Kangasalan kirjastolle

Työn ohjaaja: Ulla Virranniemi

Työn valmistumislukukausi ja -vuosi: Kevät 2017

Sivumäärä: 47 + 6

Tämän toiminnallisen opinnäytetyön toimeksiantaja on Kangasalan kirjasto. Työn tavoitteena oli laatia tietopaketti hankkeeseen, jonka tarkoitus on edistää alle kouluikäisten lasten lukutaidon kehittymistä ja lukuinnon syntymistä. Tietopaketti sisältää lapsiperheiden kirjastopalveluista kertovan esitteen ja valikoimaluettelot lastenkirjallisuudesta sekä kirjallisuudesta vanhemmuuden ja kasvatuksen tueksi. Lastenkirjallisuuden valikoimaluettelo sisältää lisäksi tietoa lukemisen tärkeydestä.

Opinnäytetyön tietoperustassa käsitellään lukemisen ja lastenkirjojen merkitystä lapsen kehitykselle sekä lukemaan oppimista ja lukutaitoa. Tämän lisäksi kerrotaan kirjaston osuudesta lasten lukemisen edistämässä ja selvitetään kirjallisuusluetteloiden laatimista. Työn lopussa kuvataan tietopaketin kokoamisprosessia. Laaditut materiaalit ovat opinnäytetyön liitteenä.

Lastenkirjallisuuden valikoimaluettelo sisältää kuva-, satu- ja runokirjoja. Kuvakirjojen avulla lapsi oppii asioita itsestään ja muista. Kuvakirjalistaan valikoituikin tämän seikan perusteella juuri lapsen elämää koskettavia kirjoja, jotka on listattu aihepiireittäin. Näin erilaisiin tilanteisiin sopivat teokset ovat helposti löydettävissä. Satukirjojen valinnassa haluttiin huomioida niin nykysadut kuin perinteisetkin sadut, jotka ovat sukupolvelta toiselle säilyneitä ja hyviä moraalikäsitysten opettajia. Runokirjojen valinnassa on puolestaan huomioitu myös vauvat, koska juuri runojen ja lorujen kuunteleminen ovat sopivia lapsen ensimmäisiksi kirjallisiksi kokemuksiksi.

Aikuisten kirjallisuuden valikoimaluettelo haluttiin mukaan tietopakettiin tukemaan vanhempien kasvatustyötä. Kirjallisuuden kautta vanhempi voi löytää apua ongelmallisiin kasvatustilanteisiin ja muihin perhe-elämän haasteisiin. Samalla hän oppii ymmärtämään lapsen kehitystä ja lukemisen merkityksen lapsen kasvussa. Luettelo sisältää listan kasvatusoppaita sekä muita tietokirjoja ja kaunokirjoja lapsista, vanhemmuudesta ja perhe-elämästä. Luettelon lopusta löytyy kirjallisuutta perheen yhteisiin toimintatuokioihin. Yhtenä teemana tässä viimeisessä listassa on lukeminen.

Opinnäytetyössä laadittua tietopakettia on tarkoitus jakaa hankkeessa mukana oleville yhteistyökumppaneille ja heidän asiakkailleen kirjastonkäytön ja lapsille lukemisen lisäämiseksi. Valikoimaluettelot ja kirjastoeseite ovat kuitenkin hyödynnettävissä erikseen, ja niitä voidaan jakaa myös hankkeen ulkopuolella. Valikoimaluettelot on mahdollista siirtää kirjaston verkkosivuille, jolloin ne ovat entistä useamman ulottuvilla. Aiheita lastenkirjojen valikoimaluetteloiksi riittää edelleen. Jatkossa sellaisen voisi tehdä esimerkiksi lasten tietokirjallisuudesta. Valikoimaluetteloita ja kirjastoeseitteitä voitaisiin laatia myös muille kohderyhmille kuten senioreille ja erilaisille harrasteipiireille.

Asiasanat: bibliografiat, esitteet, kasvatus, lastenkirjallisuus, lastenkirjastot, lukeminen, lukutaito

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree Programme in Library and Information Services

Author: Riina Dahlman

Title of thesis: Promoting Children's Reading: Information Package for Public Library in Kangasala
Supervisor: Ulla Virranniemi

Term and year when the thesis was submitted: Spring 2017 Number of pages: 47 + 6

This project-based thesis was commissioned by Public Library in Kangasala. The objective of the thesis was to compile an information package that includes a brochure of library services for the families with children as well as two different selections of bibliographies. The first bibliography includes children's literature and the second one includes literature that deals with parenting and family life. The bibliography of children's literature also includes motivational information about the significance of reading. The information package aims to serve the needs of a project that promotes reading skills of under school-aged children.

The theoretical background of the thesis discusses the importance of reading and the importance of children's literature for child development. In addition, the background deals with reading skills and library's work for children. Furthermore, the theoretical background introduces a way to compile a bibliography and the process of compiling the information package in this thesis project.

The bibliography of children's literature includes picture books, storybooks and poems. The picture books have been divided into eleven different topics each of which discusses some issues concerning small children's life and their development. The list of storybooks includes classic and modern stories. Poems have partly been selected with babies in mind as for them listening to poems or rhymes is a good way to start enjoying literature.

The meaning of the other bibliography is to support parenting. When a parent learns about child development, he or she also understands the positive meaning of reading as a part of the growing up process of a child. The bibliography includes guidebooks about parenting as well as non-fiction and fiction books about children, parenting, family life and family activities. One of the themes in these activity books is reading.

The information package will be distributed to project partner organizations such as child health clinics and day care centers and their customers. Apart from the project library can also distribute the material to the general public. It is possible that the bibliographies will also be published on library's website in order to make them available for a greater audience. There are still several topics based on which the library could compile bibliographies that include picture books for children. Children's nonfiction books could also be one of the next topics for a bibliography. In the future bibliographies and brochures could be compiled to cover the needs of different target groups such as seniors and various social clubs.

Keywords: bibliography, brochure, parenting, children's literature, children's library, reading, literacy

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
2	LUKEMINEN JA SEN MERKITYS LAPSEN KEHITYKSESSÄ.....	8
2.1	Lapsen kielellinen kehitys.....	8
2.2	Runot, kuvakirjat ja sadut osana lapsen kehitystä	9
2.3	Lukemaan oppiminen ja lukutaito	11
3	KIRJASTO LASTEN LUKEMISEN EDISTÄJÄNÄ.....	14
3.1	Kirjaston lastenpalvelut.....	15
3.2	Kirjaston yhteistyö muiden toimijoiden kanssa	16
3.2.1	Yhteistyö koulujen kanssa.....	16
3.2.2	Yhteistyö varhaiskasvatuksen kanssa.....	17
3.2.3	Yhteistyö neuvolan kanssa	17
3.2.4	Yhteistyö kolmannen sektorin kanssa	18
3.2.5	Uudet yhteistyömuodot	18
4	KIRJALLISUUSLUETTELOT JA NIIDEN LAATIMINEN	20
4.1	Bibliografian määritelmä, tasot ja tyypit	20
4.2	Bibliografian laatiminen	22
5	KANGASALAN KUNTA JA KUNNANKIRJASTO.....	24
6	TIETOPAKETIN KOKOAMINEN KANGASALAN KIRJASTOLLE.....	26
6.1	Lastenkirjallisuuden valikoimaluettelon kokoaminen	27
6.2	Aikuiden kirjallisuuden valikoimaluettelon kokoaminen.....	32
6.3	Kirjastoestteen laatiminen.....	36
7	POHDINTA	38
	LÄHTEET	42
	LIITTEET	48

1 JOHDANTO

Lukutaidon ja lukuinnon perusta luodaan varhaislapsuudessa. Mitä enemmän lapselle luetaan, sitä laajemmaksi hänen sanavarastonsa kehittyy ja sitä paremmat edellytykset hänellä on oppia hyväksi lukijaksi. Hyvä lukutaito on avain elämässä menestymiseen. Se avaa ovia koulutukseen, itsensä kehittämiseen ja ihmisten väliseen kanssakäymiseen. Lukeminen avartaa ihmisen maailmankatsomusta, ja erityisesti kaunokirjallisuuden lukeminen opettaa empatiaa toisia kohtaan.

Viime vuosina on kuulunut uutisia siitä, miten suomalaisten lasten lukeminen on vähentynyt ja lukutaito heikentynyt. Tähän ongelmaan etsitään nyt aktiivisesti ratkaisuja. Kirjaston tärkein tehtävä on edistää lukemista, ja kirjastot eri puolilla Suomea kehittävätkin erilaisia hankkeita lukuinnon vahvistamiseksi. Näin on myös Kangasalan kirjastossa, joka aloittaa vuonna 2017 hankkeen nimeltä ”Lukutaitoa leikiten: lasten kirjastopalveluiden kehittämistä Kangasalla”. Hankkeessa kartoitetaan alle kouluikäisten lasten kanssa toimivien tahojen tarpeita kirjastopalveluille ja luodaan yhteistyömalli, jonka avulla kirjaston tarjoamia lasten kirjastopalveluita voidaan tuoda tutuiksi neuvoloista ja varhaiskasvatuksesta alkaen. Tällä tavalla voidaan edistää lasten lukutaidon kehitystä ja lukuinnon syntymistä.

Tämä opinnäytetyö on toiminnallinen opinnäytetyö. Toiminnallisessa opinnäytetyössä tavoitellaan käytännön toiminnan ohjeistamista, opastamista, toiminnan järjestämistä tai järjeistämistä. Sen tuotoksena syntyy esimerkiksi ohjeistus, tietopaketti, portfolio tai tapahtuma. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 9, 51.) Opinnäytetyön toimeksiantaja on Kangasalan kirjasto. Työn tuotoksena on laadittu lukemisen edistämistyötä tukeva tietopaketti edellä mainittuun lastenkirjastotyön hankkeeseen. Tietopaketti koostuu kolmesta esitteestä, joihin on sisällytetty tietoa Kangasalan kirjaston palveluista lapsiperheille ja tietoa lukemisen tärkeydestä sekä valikoimaluettelot lastenkirjoista ja kasvatusta tukevasta kirjallisuudesta. Tietopaketti on tarkoitettu jaettavaksi hankkeessa mukana oleville lasten kanssa toimiville tahoille sekä edelleen niiden palveluja käyttäville perheille.

Opinnäytetyön tietoperustassa käsitellään lukemisen tärkeyttä ja sen merkitystä lapsen kehityksessä, kirjaston osuutta lukemisen edistäjänä sekä bibliografioita eli kirjallisuusluetteloita. Tämän lisäksi työssä kuvaillaan tietopaketin kokoamisprosessia. Tietopakettiin sisältyvien valikoimaluetteloitten laatimisessa on hyödynnetty Forsmanin ohjeita kirjasta *Savitaulusta tietokoneeseen* (1985).

Valikoimaluetteloihin on valittu sellaisia kirjoja, jotka ovat saatavilla Kangasalan kirjaston eri toimipisteistä. Teosten haku on suoritettu Pirkanmaan kirjastojen yhteisen PIKI-verkkokirjaston kautta.

Lastenkirjojen valikoimaluettelon avulla vanhemmat saavat tietoa lukemisen tärkeydestä sekä vinkkejä erilaisista lastenkirjoista. Tämä luettelo sisältää valikoiman kuvakirjoja aihepiireittäin, satukirjoja sekä runokirjoja. Aikuisten kirjojen valikoimaluettelo on laadittu tukemaan vanhemmuutta ja sitä kautta vahvistamaan lapselle lukemisen merkitystä osana kasvatustyötä. Aikuisten kirjaluettelo sisältää tieto- ja kaunokirjallisuutta. Luettelossa on mukana kasvatusoppaita, kirjallisuutta perheen sisäisistä ihmissuhteista, kirjallisuutta erilaisista perhemuodoista ja kirjoja, joissa kerrotaan käytännön kokemuksia vanhemmuudesta. Lisäksi mukana on kaunokirjallisuutta, runoja sekä vitsejä ja sarjakuvia. Luettelon loppuun on valittu kirjallisuutta perheen yhteisiin toimintahetkiin kuten askarteluun, leipomiseen, musiikkiliikuntaan, erilaisiin leikkeihin ja lukemiseen.

Kirjastoeseite on kohdistettu erityisesti perheille, jotka eivät käytä kirjaston palveluita aktiivisesti tai ollenkaan. Sen toivotaan innostavan vanhempia käymään kirjastossa yhdessä lapsen kanssa. Esite sisältää yleistä tietoa kirjastosta, tietoa Kangasalan kirjaston tarjoamasta lasten aineistosta ja -palveluista sekä kaikkien Kangasalan kirjaston toimipisteiden yhteystiedot ja aukioloajat. Esitteessä on kerrottu lisäksi Pirkanmaan kirjastojen yhteistyöverkosta PIKItä sekä lainaamisesta ja aineiston varaamisesta.

2 LUKEMINEN JA SEN MERKITYS LAPSEN KEHITYKSESSÄ

Lukutaito on yhteydessä kirjallisuuden ymmärtämiseen ja lukemiseen. Jotta kirjallisuutta voisi ymmärtää ja siitä voisi nauttia, täytyy kirjallisuuteen tutustua ja kertomuksia kuulla jo paljon ennen kuin oppii itse lukemaan. Tärkeässä roolissa tässä ovat koti ja varhaiskasvatusryhmä. (Aerila & Sarma-vuori 2010, 40.) Korkeamäen mukaan lapsille lukemisen tiedetään kehittävän lasten kykyä oppia kirjoitetun tekstin rakennetta ja lisäävän heidän sanavarastoaan. Lisäksi kuullun ymmärtäminen kehittää myöhemmin luetun ymmärtämistä. Lukemisen avulla lapset saavat myös tietoa oman elämänsä ulkopuolella olevasta maailmasta ja siten heidän tietorakenteensa kehittyvät. Edellä kuvattujen asioiden saavuttamiseksi täytyy lukemisen olla vuorovaikutteista ja luettujen tekstien monipuolisia. On kuitenkin huomattava, että lukemisen lapselle tuomat kokemukset ovat yhtä tärkeitä kuin edellä mainitut lasta kehittävät seikat. (2011, 46.) Heikkilä-Halttusen mukaan lapsi, jolle luetaan pienestä pitäen, oppii eläytymään toisten tunteisiin ja ymmärtämään itseään. Lisäksi koko perheen hyvinvointi lisääntyy. (2015, 12.)

2.1 Lapsen kielellinen kehitys

Lapsen kieli ja puhe kehittyvät, kun hän on vuorovaikutuksessa muiden ihmisten kanssa. Vanhemmat ovat alle kouluikäisen lapsen tärkeimmät kielellisten tietojen ja taitojen opettajat. (Yliherva 2002, 47.) Lapsuuden ja lasten kielen asiantuntijat ovat yleisesti ottaen yksimielisiä kirjojen ja äänten lukemisen sekä satujen kertomisen ja tarinoimisen tärkeydestä lapsen kielelliselle kehitykselle. Loivamaa viittaa Ekströmiin, jonka mukaan myös kuvat ovat kieltä ja kuvalukutaito kehittyvät syntymästä alkaen. (2008, 37, 45.) Nurmilaakson (2011, 36) mukaan lapsen on hyvä tutustua erilaisiin teksteihin, jotta tämä oppisi erilaisia kieliä ja kielenkäyttötapoja.

Jo pieni vauva reagoi puheeseen. Puhetta kuullessaan hän heiluttaa käsiään ja potkii jaloillaan. Lisäksi hän osaa liikutella suutaan, kun joku puhuu hänelle. Vauvan jokittelun sanotaan muistuttavan sitä kieltä, jota hänelle puhutaan. Noin yksivuotiaana lapsi ymmärtää jo paljon asioita, vaikka ei vielä osaakaan puhua. Hän ymmärtää esimerkiksi käskyn ja kysymyksen eron. (Loivamaa 2008, 67, 70.) Puolitoistavuotiaan lapsen sanavarastoon kuuluu 50 sanaa ja kaksivuotiaan jo 250 sanaa. Kaksivuotias lapsi pystyy omaksumaan joka päivä jopa kymmenen uutta sanaa. Kaksivuotiaana lapsen oikea aivopuolisko, joka ohjaa mielikuvitusta, kehittyvät nopeasti. Samalla puhe ja motoriikka

kehittyvät kiihtyvällä tahdilla. Tässä vaiheessa lukeminen, leikkiminen ja ihmettely aikuisen kanssa vaikuttavat vahvasti lapsen kehitykseen. Vanhempien kannattaakin antaa tässä kehitysvaiheessa lapselle paljon virikkeitä esimerkiksi lukemalla ja juttelemalla. Nämä keinot kartuttavat lapsen sanavarastoa, joka jää tämän muistiin, vaikka lapsi ei vielä puhuisikaan. Kolmevuotiaalla on käytössään lähes tuhat sanaa, ja hänen passiivinen sanavarastonsa voi olla jopa kymmenkertainen verrattuna hänen käyttämiensä sanojen määrään. Tämän ikäinen lapsi osaa keksiä myös omia uudissanoja. (Heikkilä-Halttunen 2015, 23, 30, 36–37.) Kolmevuotias lapsi osaa liittää yhteen useita sanoja ja käyttää omaa nimeään puhuessaan itsestään. Hän osaa kertoa asioista, jotka ovat tapahtuneet aiemmin. Neljävuotias osaa ilmaista itseään jo hyvin ja ymmärtää suuren osan puheesta. (Loivamaa 2008, 80.) Noin viisivuotiaana suomalaisella lapsella on hallinnassaan oman äidinkielen äänteet ja taivutukset. (Yliherva 2002, 52.)

Sanavarastoa tarvitaan esimerkiksi lukemaan oppimisessa. Mitä laajempi lapsen sanavarasto on, sitä helpommin tämä tunnistaa tekstistä eri sanoja. (Yliherva 2002, 51.) Luomaniemi, Lepola ja Salmela viittaavat Whitehurstin, Epsteinin, Angellin, Paynen, Cronen ja Fischelin vuoden 1994 tutkimukseen, jossa 3–4-vuotiaat lapset, joille luettiin päiväkodin lisäksi samoja satuja myös kotona, suoriutuivat kielellisiä taitoja (esimerkiksi alkuäänten tunnistaminen ja sanavarasto) mittaavissa testeissä paremmin kuin lapset, joille luettiin vain päiväkodissa. Samassa artikkelissa viitataan Torpan vuoden 2007 tutkimukseen, jossa kirjainten opettamisella kotona oli vaikutusta niiden oppimiseen. Kirjojen lukemisen määrällä 2-vuotiaalle voitiin määrittää sanavarastoa 3,5-vuoden iässä. Hyville lukijoille oli tutkimuksen perusteella luettu kotona enemmän kuin heikosti lukeville. (2010, 2.)

2.2 Runot, kuvakirjat ja sadut osana lapsen kehitystä

Kozla toteaa, että lorut ovat hyödyllisiä varhaisen kirjallisuuskasvatuksen välineitä. Niiden voima perustuu leikkiin riimeillä, alkusoinnolla, toistolla ja pitkillä tavuilla. Lorut ovat myös yleisesti tunnettuja ja siten ne yhdistävät ihmisiä. (2015, viitattu 5.1.2017.) Heikkilä-Halttusen mukaan lapsi rakastaa rutiineja. Jo pienelle vauvalle voi loruilla päivittäisten hoitorutiinien yhteydessä ja luoda samalla tälle turvallisuuden ja tuttuuden tunnetta. Loruttelemalla saa lapsen huomion kiinnitettyä helposti pois epämieluisasta asiasta. Runojen avulla voidaan laajentaa lapsen sanavarastoa ja saada lapsi kuuntelemaan kieltä. Runoja lukiessa mukana ovat myös eri aistit. Kuuloaisti terävöityy erilaisten

äänensävyjen ja -painojen ansiosta, ja leikkiloruissa monesti mukana oleva fyysinen läheisyys lisää lapsen itseluottamusta. (2015, 15–17.)

Yleensä ajatellaan, että kuvakirjoja lukevat 2–7-vuotiaat. Tuossa iässä lapset eivät kykene loogiseen ajatteluun ja he tarvitsevat usein aikuisten apua lukemiseen. (Aerila & Sarmavuori 2010, 36.) Johnstonin ja Frazeen mukaan lapsi kykenee kuitenkin lukemaan kuvakirjan kuvia, vaikka hän ei vielä osaisi lukea kirjoitettua tekstiä. Tätä taitoa ei tarvitse opettaa lapselle. Lapsi osaa lukea kuvia ja löytää niistä asioita, joita aikuinen ei näe. (2011, viitattu 5.1.2017.) Heikkilä-Haluttunen kuvailee kuvakirjaa hybridiksi, jolla on monta tehtävää ja tavoitetta. Kirjan lukeminen saa uhmaikäisen kiu-kun laantumaan ja arjen kiireiset tilanteet tasoittumaan. Kiireetön lukuhetki illalla auttaa lasta kertomaan päivän iloista ja murheista. Kuvakirjat ovat leikki-ikäisille myös sosiaalisen elämän oppikirjoja. Nykyään tärkeät sosiaaliset taidot kehittyvät lukemisen kautta. Kirjojen avulla opitaan oman itsensä ja toisten kanssa toimeen tulemistä ja löydetään keinoja säädellä omia tunteita. Heikkilä-Haluttusen mukaan lasten kanssa työskentelevät puhuvat paljon siitä, että monilla lapsilla on vaikeuksia eläytyä toisten lasten tunteisiin tai tunnistaa omia tunteita. Tunnekasvattamisesta onkin tullut suosittu aihe kuvakirjoissa. Lisäksi kuvakirjat auttavat lasta tunnistamaan oikean ja väärän. (2015, 39, 47–48, 49, 60.)

Sadun tai tarinan äänenlukeminen ovat lapselle samanlaista toimintaa kuin leikki. Lapsi voi satua kuunnellessaan luoda omia kuvia ja johtopäätöksiä tarinasta. Satujen ja tarinoiden avulla lapsille on aina opetettu moraalia ja tässä apuna toimii sadun maailma, joka on yleensä kaksijakoinen. Saduissa on joko hyviä tai pahoja hahmoja. Pienten lasten maailma on samankaltainen, ja siksi satujen kaavamaisuus ja ennalta-arvattavuus miellyttävät heitä. Sadutkin auttavat lasta tunnistamaan omia tunteitaan. (Heikkilä-Haluttunen 2015, 97–98, 100.) Bettelheim toteaa satujen välittävän lapselle tärkeän viestin: elämässä joutuu kokemaan ankaria vaikeuksia, mutta niistä selviää kohtaamalla odottamattomat ja epäoikeudenmukaiset koettelemukset rohkeasti. Satu tarjoaa lisäksi ratkaisuja, jotka lapsi pystyy ymmärtämään oman kehitystasonsa pohjalta. Satu tuo lapselle myös iloa ja kertoo hänelle asioita hänestä itsestään sekä edistää hänen persoonallisuutensa kehitystä. (1987, 15, 18, 20.)

Lapselle jokin satu voi olla niin tärkeä, että hän pyytää, että sitä luettaisiin hänelle uudestaan ja uudestaan. Sadun kautta lapsi työstää jotakin hänelle merkittävää ongelmaa, ja siksi vanhempien tulisi seurata satuja luettaessa lapsen toivetta. On tärkeää, ettei vanhempi paljasta lapselle tietävänsä, miksi jokin satu viehättää lasta, koska lapsen kokemukset ovat usein tiedostamattomia ja

niiden paljastaminen riistää lapselta ilon oivaltaa ja kertoa tämä asia itse. Lisäksi sadun tuoma lumous saattaa särkyä. Kun sadun lumous särkyi, katoaa myös sadun mahdollisuus auttaa lasta hänen omien ongelmien selvittämisessä, mikä on tärkeää ihmisen kasvussa ja kehitymisessä. Bettelheimin mukaan satu saattaa vastata lapsen psykologista tilaa, mutta se ei koskaan lähde lapsen ulkoisesta tilasta. Päinvastoin, liian realistinen samankaltaisuus voi olla lapselle pelottavaa eikä satu silloin pysty lohduttamaan lasta. (1987, 26–27,78.) Kuvittamattomat sadut ovat hyviä paitsi lapsen mielikuvituksen kehittymisen kannalta myös siitä syystä, että lapsi voi säädellä mielikuviaan esimerkiksi, jos jokin kohta tuntuu liian pelottavalta (Aerila & Sarmavuori 2010, 40).

Aikuisen kertojan eläytyminen satuun on tärkeää ja lapsen kokemusta rikastuttavaa. Kun lapsella on mahdollisuus jakaa kokemus aikuisen kanssa, lapsi kokee, että hänen tunteensa ja reaktionsa otetaan huomioon ja häntä arvostetaan. (Bettelheim 1987, 192.) Läheisyys on tärkeää niin lapsille kuin aikuisillekin, ja yhdessä lukiessa tämän tarpeen voi helposti täyttää. Kun lapsi oppii lukemaan, monet vanhemmat lopettavat lapselleen ääneen lukemisen. Tämä on harmillista kahdesta eri syystä. Paitsi, että ääneen lukeminen parantaa lapsen lukutaitoa ja luetun ymmärtämistä, yhteiset läheisyyden ja keskustelun hetket ovat merkittäviä isommallekin lapselle. (Loivamaa 2008, 57.)

2.3 Lukemaan oppiminen ja lukutaito

Nurmilaakson (2011, 36) mukaan lukeminen alkaa kiinnostaa yleensä neljä–viisivuotiaita. Useat lapset oppivat lukemaan esikoulussa tai jopa ennen sitä. Tämä johtuu Korkeamäen mukaan muutuneesta kulttuuriympäristöstä, jossa on jatkuvasti saatavissa kuvallista ja sanallista tietoa. (2011, 48.) Heikkilä-Halttusen mukaan lukutaito kehittyy aluksi leikkimällä lukemista ja kirjoittamista. Tämä tarkoittaa sitä, että lapsi lukee kirjasta tarinoita muistinvarassa tai keksii itse juonen. Lisäksi lapsi kuvalukee merkkejä ja opettelee kirjoittamaan oman nimensä. Vähitellen lapsi pyytää aikuista lukemaan ympärillä näkyviä tekstejä, ja lopulta hän kykenee itse lukemaan ne muistinvaraisesti. Näin lapsi oppii suullisen ja kirjoitetun kielen yhteyden ja kielen rakenteen. Viisi–kuusivuotiailla tämä kehitys on erityisen vilkasta. Heikkilä-Halttunen toteaa tutkijoiden korostavan lapselle lukemista lapsen kielellisen tietoisuuden kehityksessä (2015, 166–168, 172.)

Lukutaidon käsite on laaja. Se voidaan määritellä lukemisen kohteesta, tekniikasta, tehtävästä tai luetun ymmärtämisestä käsin. Lukutaitoon kuuluu luku- ja kirjoitustaito, laskutaito sekä kyky hallita

tietoverkkoja. (Kirstinä 2001, 17.) Hyvä lukutaito luo pohjan koulumenestykselle ja elämässä pärjäämiselle. Se tuo lapselle myös iloa, seuraa ja lohtua loppuelämäksi. Hyvistä kielellisistä valmiuksista on hyötyä elämän eri osa-alueilla. Tähän kuuluvat medialukutaito ja kyky keskustella lukemastaan. Heikkilä-Halttusen mukaan tutkimukset ovat osoittaneet, että lukutaito ehkäisee lisäksi syrjäytymistä. (2015, 176.)

Lasten lukutaitoa voidaan tutkia ja mitata monella tavalla. Yksi tunnetuimmista lukutaitoakin mittaavista tutkimuksista on kansainvälinen PISA-tutkimus. Se on OECD:n jäsenmaiden yhteinen tutkimusohjelma, jonka avulla saadaan tietoa koulutuksen tilasta ja tuloksista sekä koulun ulkopuolella tapahtuvasta oppimisesta. Tutkimuksessa arvioidaan kolmen vuoden välein 15-vuotiaiden nuorten taitoja matematiikassa, luonnontieteissä ja lukutaidossa. Tutkimuksen tarkoituksena on saada selville, miten nämä nuoret hallitsevat tulevaisuuden kannalta tärkeitä avaintaitoja, mitkä asiat taitoihin vaikuttavat ja miten taidot kehittyvät ajan saatossa. Lisäksi tutkimuksessa selvitetään oppimista tukevia opiskeluasenteita ja -taitoja. Vuoden 2015 tutkimustulokset julkaistiin joulukuussa 2016, ja tällöin tutkimuksen sisällöllinen painopiste oli luonnontieteissä. Lukutaito oli painopistealueena viimeksi vuonna 2009. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2016b, viitattu 4.1.2017.)

PISA 2015 -tutkimukseen osallistui 73 maata tai aluetta. Suomalaisnuoret sijoituivat lukutaidossa neljänneksi kaikista tutkimukseen osallistuneista maista ja toiseksi, kun vertailtiin pelkästään OECD-maita. Suomen pistemäärä oli noussut kaksi pistettä edellisestä kerrasta. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2016a, viitattu 9.5.2017.) Tutkimus osoittaa kuitenkin myös sen, että tällä hetkellä joka kymmenes suomalaisnuori (11 %) ei saavuta sellaista lukutaidon tasoa, jonka avulla kykenee olemaan aktiivinen yhteiskunnan jäsen ja jatkamaan opintoja ilman ongelmia. Suomi kuuluu niiden maiden joukkoon, joissa vuoden 2009 PISA-tuloksiin verrattuna lukutaidon tason kehitys on ollut kielteistä. Tämä tarkoittaa sitä, että heikkojen lukijoiden määrä on kasvanut ja huippulukijoiden määrä on vähentynyt tai pysynyt samana. Suomalaisten tyttöjen ja poikien välinen piste-ero lukutaidossa oli tutkimuksen mukaan 47 pistettä, mikä vastaa yli vuoden eroa koulun oppimäärän hallinnassa. Ero oli OECD-maiden suurin. Piste-ero on kuitenkin pienentynyt edellisiin tutkimusvuosiin verrattuna. Jotta heikkojen lukijoiden määrä saataisiin pienemmään, nuoret tulisi pystyä sitouttamaan lukemisharrastukseen. (Vettenranta, Välijärvi, Ahonen, Hautamäki, Hiltunen, Leino, Lähteenen, Nissinen, Nissinen, Puhakka, Rautopuro & Vainikainen 2016, 27, 38, 49, viitattu 2.3.2017.)

Poikien lukuinnon puutteesta on keskusteltu viime vuosina vilkkaasti. Lukuinnon puutteella on todennäköisesti vaikutusta myös oppimistuloksiin. Lukuinnon puuttuminen vaikuttaa lukutaitoon ja

siten koulumenestykseen. Poikien lukemattomuudelle ei ole yhtä ainoaa selitystä, mutta maailman digitalisoituminen, internet ja erilaiset pelit ovat usein esillä, kun etsitään syitä lukemiskulttuurin hiipumiselle yleisesti. Serafi mainitsee lukevien miesten mallin vähäisyyden yhtenä syynä poikien heikkoon lukuintoon. Hän viittaa Allowayiin ja Smithiin, joiden mukaan poikien lukemattomuus voi johtua siitä, että koulussa ei välttämättä lueta poikia kiinnostavia tekstejä ja pojat lukevat tyttöjä harvemmin vain miellyttääkseen opettajaa. Suurin osa alakoulun opettajista on naisia, eivätkä he välttämättä osaa samaistua poikiin lukijoina samalla tavoin kuin tyttöihin. Lisäksi nuoret pojat saattavat olla fyysisesti aktiivisempia kuin tytöt, mikä vaikuttaa heidän haluunsa istua paikallaan ja lukea. (2013, viitattu 14.2.2017.)

Yhdysvaltalainen lukutaitoprofessori William G. Brozo on erikoistunut tutkimaan juuri poikien lukemista, ja hän on esittänyt neljä yksinkertaista keinoa heikosti lukevien poikien auttamiseksi. Brozon mukaan on tärkeää valita jokaiselle pojalle aihe, joka häntä kiinnostaa, ja lukemiseen kannustamisessa pitää edetä hitaasti ottaen huomioon lukijan taso. Esimerkillä on myös Brozon mukaan suuri merkitys lukemiseen innostamisessa. Kun pojan isä tai isoisä lukee tai jos hänellä on samaa sukupuolta oleva muu lukukaveri, hän innostuu lukemisesta helpommin. Tämän lisäksi erilaisia lukevia roolimalleja tulisi nostaa esille ja siten altistaa heikot lukijat niille. Näin pojatkin huomaavat, että lukeminen ei ole pelkästään tyttöjen asia vaan kaikille sopiva harrastus. (Lukukeskus 2017, viitattu 5.1.2017.) Toinen esimerkki poikien lukemaan innostamisesta tulee Suomesta. Mikko Toiviainen käynnisti vuoden 2016 keväällä kampanjan nimeltä #pojatkinlukee, jonka tarkoituksena on ollut edistää poikien ja nuorten miesten lukemista ja tuoda sitä esille ensisijaisesti sosiaalisen median kautta. Kampanjaa on voinut edistää kuka tahansa, ja sille on luotu omat Facebook-sivut. (Toiviainen 2016, viitattu 5.1.2017.)

Edellä mainitut esimerkit osoittavat, että yksinkertaisilla asioilla voidaan edistää tärkeää asiaa. Lukemisesta pitää tehdä kiinnostavaa, ja parhaiten se onnistuu mielenkiintoisten kirjojen ja esimerkin voimalla. Alle kouluikäistä lasta on helppo innostaa tarinoiden ja lukemisen maailmaan. Panostamalla lapsille lukemiseen niin kodeissa kuin varhaiskasvatuksessa ja muussa alle kouluikäisten toiminnassa, luodaan vahva perusta lukemaan oppimiselle ja myöhemmälle lukuinnolle sekä elämässä menestymiselle.

3 KIRJASTO LASTEN LUKEMISEN EDISTÄJÄNÄ

Idströmin mukaan PISA-tutkimusten perusteella on voitu todeta, että vapaa-ajallaan lukevat lapset ovat parempia lukijoita kuin ne lapset, jotka eivät lue. Tutkimukset ovat osoittaneet myös, että 56 prosenttia niistä 27-vuotiaista, joilla oli 15-vuotiaana hyvä lukutaito, oli suorittanut pitkäkestoisia korkeakouluopintoja. Oppilaista, joilla oli heikoimmat taidot, vain 5 prosenttia oli yltänyt vastaavaan. Lisäksi yli puolet heikoimmin lukevista lopetti opintonsa peruskoulun käytyään. Kirjastot voivat omalla työllään olla vahvistamassa lasten lukutaitoa ja siten edistää yleisen koulutustason nousua. (2016, 25, viitattu 12.1.2017.) Kirjaston tekemä lukemisen edistämistyö vaikuttaa lapsiin myös muulla tavalla positiivisesti. Erilaisten tilaisuuksien ja tapahtumien kautta koetaan yhdessä olemista ja saadaan elämyksiä, ja kirjaston tarjoaman kirjallisuuden avulla opitaan erilaisia asioita maailmasta ja ihmisistä.

IFLA (International Federation of Library Associations and Institutions), joka on kirjastojen kansainvälinen kattojärjestö, on julkaissut vuonna 2003 lastenkirjastotyön suosituksen. Sen mukaan lastenkirjastopalvelut ovat nykyään tärkeämpiä kuin koskaan. Tiedon saaminen, elinikäinen oppiminen sekä luku- ja kirjoitustaito ovat merkittäviä asioita yhteiskunnassamme. Laadukkaat lastenkirjastopalvelut auttavat lapsia saavuttamaan näitä taitoja ja sillä tavoin pääsemään osaksi yhteisöä. (2003a, 1, viitattu 9.1.2017.) Suomessa on koko maan kattava kirjastoverkko, jonka kautta tietoa ja kulttuuria on saatavilla maksutta. Kekin mukaan muualta maailmasta ei löydy vastaavaa katkeamatonta kirjasto- ja rahoituslainsäädäntöön ja valtion ohjaukseen perustuvaa kokonaisjärjestelmää. Lisäksi kirjaston henkilökunta on koulutettua ja osaavaa. (2013, 21–22.) Lähtökohdat lastenkirjastotyön tekemiseen ja lukemisen edistämiseen ovatkin Suomessa erittäin hyvät.

Uusi kirjastolaki astui voimaan 1.1.2017. Siinä määritellään yleisten kirjastojen tehtävät. Kirjaston tulee 1) tarjota pääsy aineistoihin, tietoon ja kulttuurisältöihin; 2) ylläpitää monipuolista ja uudistuvaa kokoelmaa; 3) edistää lukemista ja kirjallisuutta; 4) tarjota tietopalvelua, ohjausta ja tukea tiedon hankintaan ja käyttöön sekä monipuoliseen lukutaitoon; 5) tarjota tiloja oppimiseen, harrastamiseen, työskentelyyn ja kansalaistoimintaan sekä 6) edistää yhteiskunnallista ja kulttuurista vuoropuhelua (Laki yleisistä kirjastoista 1492/2016 6 §). Lain mukaan yleinen kirjasto voi tehtävien hoitamiseksi toimia yhteistyössä viranomaisten, kirjastoalan toimijoiden, päiväkotien, koulujen ja oppilaitosten ja muiden yhteisöjen kanssa (sama 11 §). Yleisten kirjastojen laatusuosituksen mukaan laadukkaita kirjastopalveluita tarjoavassa kunnassa lapsille lukemisesta ja muista kirjaston

palveluista on tehty houkuttelevia juuri yhteistyössä päiväkotien ja koulujen kanssa. Lisäksi kirjaston lastenkokoelma on monipuolinen ja laadukas lasten lukutaidon ja lukemisharrastuksen kehittämiseksi. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2010, 42, 50, viitattu 9.5.2017.)

3.1 Kirjaston lastenpalvelut

Alameri-Sajama jakaa kirjaston lapsi- ja nuorisoasiakkaat kuuteen ryhmään: alle 3-vuotiaisiin, yli 3-vuotiaisiin, alle kouluikäisiin, alakouluikäisiin, yläkouluikäisiin sekä lukiolaisiin ja opiskelijoihin (2007, 12). Lasten kirjastopalveluja käyttävät myös lasten vanhemmat ja lasten kanssa työskentelevät, kuten opettajat ja lastenhoitajat.

Blinnikan mukaan lastenkirjastotyölle on määritelty monia eri tavoitteita, kuten lukuhalun herättäminen, aineiston hyödyntäminen ja hyvän tiedonjakelun tarjoaminen. Tärkein lastenkirjastotyön muoto on kirjojen ja muun aineiston lainaus. (2003, 148–149.) Kirjaston kokoelman tulee olla jatkuvasti uudistuva ja lasten tiedontarpeita vastaava. Sen tehtävänä on tarjota lapselle mahdollisuus omaksua ihmiskunnan kulttuuriperintöä ja virikkeitä uuden kulttuurin luomiseen. (Teinilä 1990, 169–170.) Toinen merkittävä lapsille suunnattu kirjastotyön osa on kirjastonkäytön opetus, jota voidaan soveltaa eri ikäryhmille sopivassa muodossa (Blinnikka 2003, 149).

Perinteinen lapsille järjestettävä kirjastopalvelu ovat satutunnit, joiden historia ulottuu 1900-luvun alkuun. Ajan saatossa satutunnit ovat muuttuneet erilaisiksi toimintatuokioiksi, joissa sadunlukemisen lisäksi on mukana esimerkiksi leikkiä ja askartelua. (Blinnikka 2003, 149.) Satutuntien lisäksi kirjastot järjestävät esimerkiksi kirjavinkkauksia, kirjailijavierailuja sekä erilaisia lastentapahtumia, kuten nukketheateriesityksiä ja teemapäiviä. Kirjastoilla on myös käytössä erilaisia lukudiplomeja ja -passeja. Joissakin kirjastoissa on oma lukukoira, jolle lukemaan opetteleva lapsi voi lukea. Kirjaston lastenpalveluiden toimintamuodot ovat moninaiset, ja kirjastot sekä alan opiskelijat kehittävätkin aktiivisesti uusia ideoita. Yksi uusimmista erityisesti esikouluikäisille suunnatuista palveluista on toiminnallinen runo- ja lorutuokio. Tästä toimintamuodosta on tehnyt opinnäytetyönsä Oulun ammattikorkeakoulun opiskelija Miia Mähönen (Mähönen 2016, viitattu 9.1.2017).

3.2 Kirjaston yhteistyö muiden toimijoiden kanssa

IFLAn mukaan ilman yhteistyötä kirjaston on mahdotonta houkutella uusia asiakkaita kirjastoon ja edistää lukemista ja kirjaston käyttöä. Vahva yhteistyö muiden toimijoiden kanssa mahdollistaa lastenkirjastotyölle myös hyvät resurssit. Lasten kirjastopalvelujen edistämiseksi on tärkeää muodostaa yhteistyöverkosto, joka koostuu lasten kanssa tekemisissä olevista aikuisista, kuten hoitajista, opettajista, terveydenhoitajista ja lasten vanhemmista. Näiden ryhmien kanssa tehtävän yhteistyön avulla lapsilla on mahdollisuus saada monipuolisia kirjallisia ja lukemisen kokemuksia. (2003b, 12, viitattu 20.1.2017.)

Seinäjoen kaupunginkirjasto veti vuosina 2011–2012 yleisten kirjastojen alueellista arviointihanketta, jossa selvitettiin kirjaston ja kunnan muiden toimijoiden yhteistyötä Etelä-Pohjanmaalla. Hankkeen aikana lähetettiin arviointikysely kaikkiin alueen kuntien kirjastoihin. Vastauksista ilmeni, että jokainen vastaajakirjasto teki yhteistyötä päiväkotien ja koulujen kanssa. Lisäksi yhteistyötä tehtiin esimerkiksi kulttuuritoimen, kansalaisopiston, 4H-yhdistyksen, Mannerheimin lastensuojeluliiton, Marttojen ja seurakunnan kanssa. Yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa järjestettiin muun muassa näyttelyitä, tapahtumia, kirjavinkkauksia, vierailuita, satutunteja, kirjastonkäytön opetusta, tutustumiskäyntejä kirjastoon, lukukampanjoita ja runoiltoja sekä koottiin siirtokokoelmia ja kirjapaketteja. Monet vastaajat toivoivat lisää yhteistyötä. (Heikkilä & Jousmäki 2011, 1, 3–4, 7, 12 viitattu 7.2.2017.) Tämän yhteistyöselvityksen tulokset antavat viitteitä siitä, että kirjastoilla on olemassa melko laaja yhteistyöverkosto.

3.2.1 Yhteistyö koulujen kanssa

Kirjastojen yksi tärkeimmistä yhteistyön muodoista on koulujen kanssa tehtävä yhteistyö. Kirjastot järjestävät koululaisille kirjastonkäytön- ja tiedonhaun opetusta sekä kirjavinkkauksia kirjaston tai koulun tiloissa. Monissa kunnissa on laadittu yhteistyösopimus siitä, missä vaiheessa eri luokkasteille tarjotaan mitään palvelua. Näiden palveluiden lisäksi kirjasto voi syventää koulujen kanssa tehtävää yhteistyötä.

Seinäjoen kirjasto on järjestänyt lukukerhoja 1.–3. luokkien hitaasti lukeville oppilaille. Kerhoja vetivät koulun erityisopettaja ja kirjastonhoitaja, ja niissä oli erilaisia leikinomaisia toimintoja. Ohjaajat

lukivat lapsille ääneen ja samalla lapsilla oli mahdollisuus piirtää ja keskustella luettavasta tarinasta. Välillä lapset lukivat myös itse. Kerhoissa tehtiin lisäksi sanaristikoita, pelattiin lautapelejä, tehtiin luetun ymmärtämisen tehtäviä, riimiteltiin, silmäiltiin tekstejä, kerrottiin vitsejä ja kirjoitettiin omia tarinoita. Kirjoja sai lainata myös kotiin. Lukukerhojen myötä lasten asenne kirjoja ja lukemista kohtaan parani ja monet innostuivat käymään useammin kirjastossa. (Heikkilä 2012, viitattu 11.1.2017.)

3.2.2 Yhteistyö varhaiskasvatuksen kanssa

Toinen tärkeä yhteistyön muoto kirjastoille on päiväkotiyhteistyö. Päiväkotiryhmät voivat tulla kirjastoon satutunnille tai muuhun tapahtumaan. Monet kirjastot toimittavat päiväkodeille kirjakasseja, ja joihinkin päiväkoteihin käydään hakemassa luettavaa lähistöllä poikkeavasta kirjastoautosta. Päiväkotien vanhempainilloissa kirjastot voivat pitää tietoiskuja lukemisen tärkeydestä ja esitellä kirjoja. Kirjastoissa voidaan järjestää lukemiseen tai kirjallisuuteen liittyviä asiantuntijaluentoja.

Jokioisten kirjastossa päiväkotikäiset ovat päässeet kirjastokäynneillään satujunan kyytiin. Satujunaleikissä lapset muodostavat jonon ja tämä jonojuna kiertelee pitkin kirjastoa välillä pysähtyen. Jokaiselle lapselle annetaan ennen leikkiä matkalippu, jossa on jokin aihe, esimerkiksi kissat. Kun saavutaan ”asemalle” eli sellaisen hyllyn luo, jossa on kissa-kirjoja, saa lapsi, jolla on kissa-aiheinen lippu, valita hyllystä kirjan. Lopuksi nämä kirjat lainataan päiväkotiin. Leikin avulla lapset tutustuvat kirjastoon ja kuvakirjoihin. (Louna-kirjastot 2015, viitattu 12.1.2017.)

Seinäjoen kirjasto on tehnyt yhteistyötä perhepäivähoitajien kanssa menemällä asiakkaan luokse lukemaan satuja. Ratkaisuun päädyttiin, koska perhepäivähoitajien on ollut vaikeaa tulla kirjastoon. Palvelua varten palkattiin näyttelijä sadunkertojaksi. Satutuokion jälkeen perhepäivähoitajilla oli mahdollisuus lainata Satulaan-kirjakassi, joka sisälsi materiaalia viiden erilaisen satutunnin pitämiseen. Kassissa oli muun muassa kirjoja, soittimia, käsinukkeja, tunnustelutyynyjä ja leikkivarjo. Palvelu oli hyvin suosittu ja lapset nauttivat tilaisuuksista. (Heikkilä 2012, viitattu 11.1.2017.)

3.2.3 Yhteistyö neuvolan kanssa

Neuvolan kanssa tehtävä yhteistyö on yksi lastenkirjastotyön osa. Seinäjoella on kokemusta tällaisesta työstä jo vuodesta 1987. Aluksi toimintaa oli kerran kuukaudessa, jolloin Seinäjoen kirjastosta

käytiin 2–3 neuvolassa lukemassa lapsille satuja. Samaan aikaan aikuiset keskustelivat kuukauden teemasta. Tilaisuuteen vietiin aiheeseen liittyviä tietokirjoja selailtavaksi. Kokeilussa oli lisäksi vanhemmille suunnattujen tietoiskuiltojen järjestäminen. Tilaisuuksissa puhuttiin lukemisen tärkeydestä ja esiteltiin uusia alle kouluikäisten kirjoja. Tämä toiminta ei herättänyt kuitenkaan vanhempien kiinnostusta. Tietoiskuiltoja on toteutettu myös Kouvolan seudulla. (Mäkelä 2002, 55.)

Neuvolan kanssa tehtävää yhteistyötä kannattaa kehittää eteenpäin, koska sitä kautta jo vauvavaiheessa voidaan viestiä vanhemmille lukemisen tärkeydestä. Lukemiseen liittyviä tilaisuuksia ja lasten satutunteja voisi järjestää myös kirjaston tiloissa neuvolan kautta kootulle ryhmälle.

3.2.4 Yhteistyö kolmannen sektorin kanssa

Yhteistyö kolmannen sektorin kanssa on yksi vaihtoehto, kun haetaan kumppania lastenkirjastotyön ja lukemisen edistämiseksi. Kolmannen sektorin kanssa voidaan tehdä helposti yhteistyötä, jossa yhteistyökumppani järjestää kirjaston tiloissa tapahtuman tai tilaisuuden kirjaston avustuksella. Mannerheimin lastensuojeluliitto, paikalliset hyväntekeväisyysjärjestöt ja harrastajaryhmät ovat tahoja, joista voi löytyä intoa alkaa yhteistyöhön kirjaston kanssa. Myös seurakunta on varteenotettava yhteistyökumppani, koska se tekee paljon perhe- ja lapsityötä.

Kirjaston ja kolmannen sektorin välisestä yhteistyöstä löytyy esimerkkejä. Espoossa Mannerheimin lastensuojeluliitto (MLL) pitää perhekahvilaa kirjaston tiloissa perjantaisin. Yhdistyksen Facebook-sivuilta löytyy tietoa erilaisista tapahtumista ja toiminnoista, joita kahvilassa on järjestetty. Kerran kuussa siellä pidetään esimerkiksi kirjastonhoitajan vetämä runokylpy. Kahvilassa on myös keskusteltu mieluisista lastenkirjoista sekä pidetty lelujen ja kirjojen vaihtopäivä. (MLL Perhekahvila Entressen kirjasto, viitattu 3.2.2017.) Muun muassa Karkkilassa MLL järjestää puolestaan kirjaston satutunnit (Karkkilan kaupunki, viitattu 3.2.2017).

3.2.5 Uudet yhteistyömuodot

Kirjastoa viedään nykyään sinne, missä ihmiset muutenkin asioivat ja viettävät aikaa. Liikkuvat kirjastot kulkevat erilaisissa tapahtumissa esittelemässä ja lainaamassa kirjaston aineistoa, ja ostos-

keskuksiin sijoitetut kirjastot ovat yleistyneet. Uutena suuntauksena on rakentaa niin sanottuja monitoimitiloja tai -tiloja, joissa saman katon alla toimii erilaisia kuntalaisille tarkoitettuja palveluita, kuten kirjasto, neuvola ja nuorisopalvelut. Tämä mahdollistaa uudenlaisen yhteistyön tekemisen.

Espoon kauppakeskus Isossa Omenassa on toiminut kirjasto vuodesta 2001. Elokuussa 2016 kirjasto siirtyi kauppakeskuksen uuteen laajennusosaan Ison Omenan palvelutorille, jossa toimii kirjaston lisäksi terveysasema, neuvola, mielenterveys- ja päihdepalvelut, kaupungin yhteispalvelupiste, Kelan palvelupiste, HUS:n laboratorio- ja kuvantamispalvelut, nuorten tieto- ja neuvontapiste yESBOx sekä kulttuurin ja taiteen kohtaamispaikka Kohtaamo. Palvelutorin tilat ovat vuokratiloja ja niissä työskentelee noin 140 työntekijää. Paikan aukioloajat ovat laajat ja esimerkiksi neuvola on avoinna myös lauantaisin. Palvelutorilla kaikki toimijat ja toiminnot tukevat toisiaan, ja muun muassa kirjaston aineistoja ja toimintoja on kaikkialla tilassa. Kirjastolla on palvelutorilla monipuolisia aineistoja, ryhmätyöskentelytiloja, kokoushuoneita sekä oppimisen ja tutkimisen tila Paja. Pajassa on asiakkaiden käytössä erilaisia laitteita kuten laserleikkuri, 3D-tulostimia, vinyylileikkuri ja erilaisia työkaluja sekä äänitysstudio ja soittuhuone. Erillinen esiintymislava toimii luentojen, musiikkiesitysten ja kulttuuritapahtumien estradina. (Saloniemi 2016, viitattu 6.2.2017.)

Tampereella avattiin niin ikään syksyllä 2016 Ison Omenan palvelutorin kaltainen monitoimitila Koilliskeskus, josta löytyy kirjasto, neuvola ja nuorisopalvelut. Samassa rakennuksessa toimii myös päivittäistavarakauppa. Koilliskeskuksen kirjaston lastenosasto on osa neuvolan odotustilaa. Perhe voi lukea yhdessä odottaessaan pääsyä terveydenhoitajan luokse, ja käynnin jälkeen he voivat lainata vielä kirjoja kotiin. Nuortenosasto toimii lastenosaston jatkona ja nuorisotilan vieressä. Nuoret voivat lueskella ja lainata kiinnostavaa aineistoa viettäessään aikaa nuorisotilassa. Keskuksesta löytyy lisäksi liikuntasali, kokoontumistiloja ja musiikkihuone.

Uudet yhteistyöratkaisut ovat mielenkiintoisia. Paitsi, että ne varmasti helpottavat asiakkaiden asiointia erilaisissa toimipisteissä, ne toivottavasti myös houkuttelevat uusia asiakkaita esimerkiksi kirjastoon. Muutos toimintakulttuurissa on suuri ja tulevaisuus näyttää, miten yhteistyö eri toimijoiden kesken sujuu ja miten asiakkaat kokevat nämä monitoimitilat.

4 KIRJALLISUUSLUETTELOT JA NIIDEN LAATIMINEN

Kirjaston aineistoa voidaan esitellä ja tuoda asiakkaille tiedoksi erilaisten bibliografioiden eli kirjallisuusluetteloiden avulla. Ne toimivat siten myös lukemisen edistämistyön apuvälineenä. Tässä opinnäytetyössä on laadittu kirjallisuusluettelot lastenkirjallisuudesta teemoittain sekä kirjallisuudesta kasvatuksen tueksi Kangasalan kirjastosta löytyvän aineiston pohjalta hyödyntäen tämän luvun sisältöä.

4.1 Bibliografian määritelmä, tasot ja tyypit

Forsmanin mukaan Suomessa bibliografialla tarkoitetaan yleisesti dokumenttiluetteloja ja tavallisesti kirjamuotoista kirjallisuusluetteloa. Eri toiminta-alueille on annettu nimitykset bibliografiointi, bibliografiatyö ja bibliografiantutkimus. Bibliografia käsittää dokumenttia koskevan toissijaisen tiedon, ja se on riippumaton fyysisestä muodostaan. Bibliografiat voidaan jakaa eri tyypeihin usealla eri jakotavalla. Jakoperusteina voivat olla esimerkiksi yhteiskunnallinen tehtävä, sisällöllinen kattavuus, kronologinen peittävyys, sisällön bibliografisen analysoinnin syvyys, bibliografian muoto ja bibliografian itsenäisyys. (1985,10–13.)

Yhteiskunnallisen tehtävän perusteella bibliografiat voidaan jakaa neljään luokkaan. Kansallisbibliografia on tietyssä maassa ilmestyneiden dokumenttien mahdollisimman täydellinen luettelo. Tieteen- tai tiedonalan erikoisbibliografia edistää puolestaan tieteellistä tutkimustyötä, opetusta, hallintoa ja erilaisia käytännön toimia. Valikoimaluettelo on joillakin perusteilla valittu otos jotakin asiaa käsittelevistä dokumenteista. Kirjakauppa- ja kustannustoimen bibliografia taas tiedottaa uusista ja tulevista julkaisuista. (Forsman 1985, 13.)

Sisältökokonaisuuden perusteella bibliografiat voidaan jakaa yleisbibliografioihin, erikoisbibliografioihin, aihekohtaisiin bibliografioihin, henkilöbibliografioihin sekä alue- tai maakohtaisiin bibliografioihin. Kronologisen peittävyyden perusteella jako voidaan tehdä takautuviin bibliografioihin eli tietynä aikana ilmestyneeseen aineistoon sekä jatkuviin bibliografioihin, jotka ovat jatkuvasti ilmestyviä, aikaisempia bibliografioita täydentäviä luetteloita. (sama, 13–14.)

Sisällön bibliografisen analysoinnin syvyyden perusteella voidaan bibliografiatyypit jakaa kolmella tavalla: 1) bibliografinen kirjaus, joka tarkoittaa dokumentin mahdollisimman täydellistä bibliografista käsittelyä, 2) tiivistelmäinformaatio, joka sisältää tiivistelmiä ja käännöksiä ja 3) katsausinformaatio, joka on tieteellisen artikkelin ja bibliografisen informaation välissä (sama, 14).

Fyysisen muotonsa perusteella tarkasteltuna bibliografia voi olla luettelokortisto, painettu bibliografia, mikromuodossa oleva bibliografia tai bibliografinen tietokanta. Itsenäisyyden perusteella bibliografiat voivat puolestaan olla joko itsenäisiä, erillisenä kokonaisuutena ilmestyviä tai epäitsenäisiä sisältyen johonkin teokseen, jota ei ole laadittu bibliografiaksi. (sama, 15.)

Bibliografinen informaatio, joka saadaan bibliografiatyön tuloksena, voidaan jakaa kolmeen eri tasoon. Signaalitaso tiedottaa dokumenteista ja antaa niitä koskevat tarkat bibliografiset tiedot. Analyttinen taso sisältää erilaajuisia tiivistelmiä ja käännöksiä, ja analyysin kohteena tässä on jonkin kriteerin perusteella valittua, keskeistä aineistoa eri aloilta. Analyttis-synteettistä tasoa varten tiedon- tai tieteenalaan, sen kehitykseen, suuntauksiin ja nykytilaan täytyy perehtyä syvällisesti. (sama, 16.)

Bibliografioita voidaan tyypitellä erilaisilla kriteereillä. Ensimmäinen kriteeri on aineiston kokoaminen ja valinta, jotka voidaan suorittaa usealla tavalla. Tietoja voidaan saada havainnoimalla dokumentteja tai ottamalla bibliografiset tiedot aikaisemmin tehdyistä bibliografioista. Bibliografian laatimisessa voidaan pyrkiä täydellisyyteen tai sitä varten voidaan tehdä valintaa. Valintaperusteena voidaan käyttää julkaisun tieteellistä tai esteettistä arvoa tai perusteena voi olla muodollinen tai käytännön syy. Näitä perusteita voidaan myös yhdistellä. (sama, 68.)

Toinen kriteeri on dokumenttien lajit. Dokumentit voidaan jakaa alkuperän perusteella alueeseen perustuvalla jakotavalla, ajanjaksoon perustuvalla jaolla tai henkilöihin perustuvalla jaolla. Sisällön suhteen aineisto voi koskea kaikkia maita, paikkakuntia tai seutuja, yhtä tai useampaa kokonaisuuden muodostavaa maata, tiettyä ajanjaksoa tai yhtä tai useampaa henkilöä. Julkaisumuodon suhteen bibliografia voi sisältää erilaisia dokumentteja. (sama, 69.)

Kolmas tyypittelyn kriteeri on dokumenttien luettelointi. Luetteloinnin tavat on mahdollista erottaa bibliografisen kuvailun ja aineiston järjestämisen perusteella. Bibliografisessa kuvailussa dokumentti voidaan vain kirjata siitä tiedottamaan tai siinä voi olla eri laajuisia lisäyksiä kuten huomautuksia, esittelyjä tai arvioita. Bibliografiaan kuuluva aineisto voidaan järjestää monella eri tavalla.

Vaihtoehtoja ovat esimerkiksi aakkosellinen järjestys tekijöiden ja nimekkeiden mukaan, hakusanojen mukaan tai tekijöiden, nimekkeiden ja hakusanojen mukaan, systemaattinen järjestys, kronologinen järjestys tai maantieteellinen järjestys. (sama 69–70.)

Neljäs kriteeri on bibliografioiden ilmestymismuodot ja -tavat. Erilaisia ilmestymismuotoja ovat itsenäisesti ilmestyvät luettelot ja epäitsenäisesti ilmestyvät luettelot, ilmestymistapoja puolestaan taakautuvat luettelot ja jatkuvat luettelot. (sama, 70.)

Bibliografioiden laadulliseen arviointiin on myös erilaisia kriteerejä, kuten bibliografian laatijan poliittinen tai maailmankatsomuksellinen tausta, aineiston sisällyttäminen bibliografiaan, laatijan alkuperäinen tavoitteenasettelu, laatijan ammattitaito ja käytetty menetelmä, bibliografian ajankohtaisuus, yhteiskunnallinen funktio tai yhteiskunnalliset tarpeet bibliografian tekemisen suhteen. (sama, 70–71.)

4.2 Bibliografian laatiminen

Bibliografian laatimiselle on vaikeaa antaa yleispäteviä ohjeita. Työn tekijän tulee itse ratkaista miten työnsä tekee. Ratkaisuun vaikuttaa se, kenelle bibliografia suunnataan, mikä on dokumenttiperusta ja miten bibliografian tietoa halutaan välittää. Käyttäjäpiirin tunnistaminen on tärkeää, jotta voidaan tehdä ratkaisut bibliografian sisällöstä, laajuudesta ja tyypistä. (Forsman 1985, 73.)

Bibliografisten luetteloiden laadinnassa on Koršunovin mukaan neljä vaihetta: valmisteluvaihe, analyttinen vaihe, synteettinen vaihe ja yhteenvetovaihe. Valmisteluvaiheessa valitaan aihe, laaditaan sisältösuunnitelma ja kootaan aineisto. Analyttisessä vaiheessa tehdään analyysi dokumentista, bibliografinen kuvailu, tiivistelmä tai lyhyt selostus, asiasanoitus, luokitus ja bibliografinen kirjaus. Synteettinen vaihe pohjautuu analyttiseen vaiheeseen ja siinä valitaan lopullinen dokumenttiaineisto, ryhmitellään bibliografiset kirjaukset ja kootaan hakemistot. Yhteenvetovaiheessa bibliografia valmistetaan lopulliseen muotoonsa ja siihen lisätään esipuhe, laaditaan yhteenveto ja tehdään toimitustyö. Tämän jälkeen bibliografia voidaan julkaista. (sama, 72.)

Kun bibliografiaa aletaan suunnitella, täytyy aluksi varmistaa sen ala ja aihe. Jos aihe tulee bibliografian laatijalle ulkopuoliselta taholta, bibliografian tavoitteista, käyttäjäkunnasta ja bibliografian

käytön taustalla olevista tarpeista tulee keskustella toimeksiantajan kanssa. Tämän jälkeen vahvistetaan bibliografian valintakriteerit. Bibliografian laatijan täytyy tässä vaiheessa päättää, tekeekö hän täydellisen bibliografian vai valikoimaluettelon. Lisäksi täytyy päättää bibliografiaan sisällytettävät aineistotyytit. On myös hyvä miettiä, kuinka syvälinen bibliografiasta tehdään, eli käytetäänkö signaalitason informaatiota vai onko analyttinen taso tarkoituksenmukaisempi. (sama, 74.)

Seuraavaksi bibliografian tekijän on määriteltävä, mitä lähdeaineistoa hän käyttää. Lähteinä voi käyttää varsinaisia dokumentteja, bibliografisia luetteloja ja kirjastojen luetteloita. Jos käytetään pelkästään sekundaarilähteitä, eli jonkun toisen kokoamia luetteloja, täytyy bibliografian laatijalla olla mahdollisuus tutustua alkuperäisiin dokumentteihin, jotta ei toistettaisi mahdollisia aikaisemmin tehtyjä kirjausvirheitä. Bibliografisen kuvailun valinta on seuraava mietittävä asia. Dokumentteja kuvaillaan monesti kirjastossa käytetyillä luettelointisäännöillä, mutta muitakin mahdollisuuksia on olemassa. On kuitenkin suositeltavaa, että bibliografioita tehtäessä noudatetaan yleisesti hyväksytyjä luettelointisääntöjä. (sama, 74–75.)

Bibliografiaan kannattaa laatia hakemisto, jonka suunnittelu kannattaa aloittaa heti työn alkuvaiheessa. Erilaisia hakemistoja ovat tekijähakemisto, aiheenmukainen hakemisto, instituutihakemisto ja maantieteellinen hakemisto. Hakemiston lopullinen versio tehdään vasta työn lopussa, kun tiedetään millainen hakemisto on sopivin kyseiseen bibliografiaan. (sama, 75.)

5 KANGASALAN KUNTA JA KUNNANKIRJASTO

Kangasala sijaitsee Pirkanmaan maakunnassa. Pinta-alaltaan Kangasala on 870,78 neliökilometriä. Vuonna 2015 Kangasalan asukasmäärä oli 30 607, joista 0–14-vuotiaita oli 6 188, 15–64-vuotiaita 18 683, 65–74-vuotiaita 3 355 ja yli 75-vuotiaita 2 381. Työpaikat jakaantuivat vuonna 2015 alkutuotantoon (4,4 %), jalostukseen (28 %) ja palveluihin (65,9 %). Työttömyysaste oli 12,3 %. Vuonna 2015 Kangasalla oli lapsiperheitä 3 834 ja päiväkoteja 17 kappaletta. (Kangasalan kunta 2017a, viitattu 31.1.2017.) Päiväkotitoiminnan lisäksi kunta tarjoaa alle kouluikäisille lapsille perhepäivähoitoa ja avointa varhaiskasvatustoimintaa (Kangasalan kunta 2017b, viitattu 31.1.2017). Kunnassa on viisi neuvolaa (Kangasalan kunta 2017g, viitattu 31.1.2017).

Kangasalan kunnankirjasto on perustettu vuonna 1862, ja vuonna 1870 siitä tuli kunnallinen laitos. Historiansa aikana kirjasto on ehtinyt toimia kirkon sakastissa, kouluilla sekä nuorisoseuran talolla. Vuonna 1976 kunnan keskustaan rakennettiin Säästökeskukseksi kutsuttu kiinteistö, josta pääkirjasto sai uudet tilat. (Helen 2013, 23–24, 36, 51, 55–56.) Vuonna 2010 tilat remontoitiin ja samalla kirjastoa myös laajennettiin. Kangasalan kirjastoon kuuluu pääkirjaston lisäksi lähikirjastot Vatialassa, Sahalahdella ja Kuhmalahdella sekä kirjastoauto Kotikujan Konsta, jolla on noin 70 pyöräkiä eri puolilla kuntaa. Kirjastolla on vakituisia työntekijöitä 24 henkilöä ja lisäksi määräaikaista henkilökuntaa. (Kangasalan kunta 2017f, viitattu 31.1.2017.)

Kangasalan kirjaston kokoelmiin kuuluu 150 000 kirjaa, 5 000 nuottijulkaisua, 13 000 musiikkiäänitettä, 3 000 puheäänitettä, 7 500 elokuvaa sekä 43 sanomalehti- ja 400 aikakauslehtivuosikertaa. Lisäksi asiakkaiden käytössä on internet-yhteys ja käyttöoikeus useisiin tietokantoihin. Vuosittain kirjastoon hankitaan noin 9 000 uutuutta, joista kirjojen osuus on noin 7 500 kappaletta. Kokoelmista voi etsiä tietoa Pirkanmaan kirjastojen yhteisestä PIKI-verkkokirjastosta. (Kangasalan kunta 2017c, viitattu 9.5.2017.) Kangasalan kirjastossa on lisäksi erityinen Kangasala-kokoelma, joka sisältää Kangasalaa koskevaa tietokirjallisuutta sekä kangasalalaisten kirjailijoiden kirjoittamaa kaunokirjallisuutta, nuotteja, äänitteitä, VHS-kasetteja, mikrofilmejä, ja -kortteja, lehtiä ja lehtileikkeitä sekä Kangasalan Sanomien ja Sydän-Hämeen Lehden sidottuja vuosikertoja. (Kangasalan kunta 2017d, viitattu 31.1.2017.) Kirjastossa on myös asiakkaiden käyttöön tarkoitettuja tietokoneita, kopiokoneita, skanneri ja digitointiasema.

Vuonna 2016 Kangasalan kirjastolla oli 11 479 lainaajaa, fyysisiä käyntejä tehtiin 294 647 ja verkkokäyntejä 129 039. Vuoden 2016 kokonaislainaus oli 562 674 lainaa. Lasten kaunokirjoja lainattiin 188 035 ja lasten tietokirjoja 25 309 kappaletta. Kirjaston kokonaislainausmäärä on hienoisessa nousussa. Lasten kaunokirjojen lainaus on laskenut hieman edellisestä vuodesta, mutta lasten tietokirjoja lainattiin vuonna 2016 vähän enemmän kuin vuonna 2015. Vuonna 2016 Kangasalan kirjastossa järjestettiin 65 tapahtumaa ja 19 näyttelyä. Kävijöitä tapahtumissa oli 5 421 henkilöä. Tapahtumien osuus kirjaston toiminnasta on kasvussa. (Kirjastot.fi 2017, viitattu 1.5.2017.)

Pääkirjaston remontin yhteydessä kirjaston lastenosasto sai uuden ilmeen ja lisäksi sinne rakennettiin erillinen lasten monitoimihuone, Hiekkalinnassa. Hiekkalinnassa voi istua säkkituoleilla ja lueskella, leikkiä leluilla ja piirtää liitutaululle tai paperille. Lastenosasto jatkuu nuorille tarkoitetulla alueella, joka sijoittuu osittain musiikkiosaston yhteyteen. Kirjasto järjestää lapsille satutunteja noin kerran kuussa. Tämän lisäksi lapsille on erilaisia tapahtumia, kuten Nallepäivä lokakuussa ja Lasten löytöretki -tapahtuman ohjelmaa heinäkuussa.

Kangasalan kirjaston kirjastoauto käy päiväkodeilla ja kouluilla viikoittain tai kahden viikon välein. Kirjasto tekee lisäksi muuta yhteistyötä koulujen kanssa. Vuonna 2014 kirjasto laati koulujen kanssa yhteistyöohjelman, jonka tavoitteena on, että kaikki kunnan 1., 4. ja 7. luokat käyvät kirjastossa tai kirjastoautossa saamassa kirjastonkäytön tai tiedonhaun opetusta. Koululaisilla on mahdollisuus suorittaa Pirkanmaan lukudiplomi tai joissakin kouluissa käytössä oleva Kunnari-lukudiplomi. (Kangasalan kunta 2017e, viitattu 31.1.2017.) Kangasalan kirjaston verkkosivuilla on kirjavinkkilistoja koululaisille ja linkkejä kirjallisuussivustoille. PIKI-verkkokirjastossa on omat sivunsa lapsille ja nuorille.

6 TIETOPAKETIN KOKOAMINEN KANGASALAN KIRJASTOLLE

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli laatia Kangasalan kirjastolle tietopaketti alle kouluikäisten lasten lukemisen edistämiseen liittyvään yhteistyöhankkeeseen. Kuvailen tässä luvussa tietopaketin kokoamisprosessia.

Tietopakettiin on sisällytetty kolme esitettä. Yksi esite sisältää tietoa Kangasalan kirjaston lastenpalveluista. Toinen esite on lastenkirjojen valikoimaluettelo, joka sisältää myös tietoa lukemisen tärkeydestä. Kolmas esite on valikoimaluettelo kirjallisuudesta vanhemmuuden ja kasvatuksen tueksi. Kirjaston lastenpalveluista kertovaan esitteeseen sain tietoa kirjaston internet-sivuilta sekä kirjaston lastenosaston henkilökunnalta. Lukemisen tärkeyttä käsittelevään -osuuteen kokosin tietoa omasta selvityksestäni opinnäytetyöni tietoperusta-osuudessa luvussa 2. Valikoimaluetteloiden tekemistä varten tutustuin Maria Forsmanin kirjaan *Savitaulusta tietokoneeseen* (1985), josta olen tehnyt niin ikään selvityksen opinnäytetyöni tietoperusta-osuudessa. Hyödynnän näitä tietoja tässä luvussa. Esitteet on laadittu Microsoft Publisher -ohjelmalla.

Bibliografioista eli kirjallisuusluetteloista on kerrottu opinnäytetyön luvussa 4. *Yhteiskunnallisen tehtävän perusteella* tässä opinnäytetyössä laaditut kirjallisuusluettelot ovat valikoimabibliografioita, koska ne eivät sisällä kaikkea aiheista kirjoitettua kirjallisuutta, vaan valitut teokset ovat otos Kangasalan kirjaston kokoelmasta. *Sisältökokonaisuuden perusteella* ne ovat aihekohtaisia bibliografioita, koska ne sisältävät tiettyihin aiheisiin liittyvää kirjallisuutta. *Kronologisen peittävyuden perusteella* ne ovat puolestaan takautuvia eli luetteloihin koottu aineisto on ilmestynyt tiettyinä aikana. *Sisällön bibliografisen analysoinnin syvyyden perusteella* bibliografiat sisältävät ainoastaan bibliografisen kirjauksen. *Itsenäisyyden perusteella* ne ovat epäitsenäisiä, koska ne ovat osa opinnäytetyötä. Kyseessä on lisäksi *signaalitason bibliografiat*, koska niihin on kirjattu ainoastaan bibliografisia tietoja.

Olen käynyt valikoimaluetteloihin valitut kirjat itse läpi. Teosten bibliografiset tiedot on luetteloissa jätetty suppeiksi. Tähän ratkaisuun päädyttiin, koska valikoimaluettelot laadittiin tulostettavan esitteen muotoon ja teosten laajempi kuvailu olisi kasvattanut esitteiden kokoa liian suureksi. Perinteisesti bibliografiaan kuuluvat hakemistot on jätetty pois saman syyn vuoksi. Joidenkin teosten sisältöä on kuvailtu, jos kirjan otsikko ei kerro tarpeeksi selvästi kirjan sisällöstä.

6.1 Lastenkirjallisuuden valikoimaluettelon kokoaminen

Luvussa 4.2 on kuvattu bibliografian laatimista. Sen mukaan bibliografisten luetteloiden laadintaan kuuluu valmisteluvaihe, analyttinen vaihe, synteettinen vaihe ja yhteenvetovaihe. Käyn valikoimaluetteloiden kokoamisprosessia läpi näiden vaiheiden kautta.

Valmisteluvaihe

Valikoimaluettelon tekemisen valmisteluvaiheessa otin yhteyttä kirjastoon. Olimme harjoitteluni aikana syksyllä 2016 sopineet kirjastonjohtajan kanssa opinnäytetyön tekemisestä ja silloin mietimme, että valikoimaluettelon pohjaksi voisi ottaa kirjaston vanhan kuvakirjaesitteen, jossa on mukana myös joitakin runokirjoja ja leikkilauluja sisältäviä cd-levyjä leikkiohjeineen. Tuossa luettelossa kuvakirjoja oli listattu aihepiireittäin. Tämä ajatus tuntui edelleen hyvältä. Vanhan luettelon aihepiiritkin tuntuivat sopivilta, mutta niitä haluttiin hieman täydentää. Sain esittää omia ehdotuksiani ja lisäksi otin yhteyttä neuvolan edustajaan, koska neuvola tulisi olemaan hankkeessa uusi tärkeä yhteistyökumppani kirjastolle. Neuvolasta sainkin muutaman hyvän aiheidean.

Uuteen valikoimaluetteloon päätettiin listata kuva-, satu- ja runokirjoja. Vanhan kirjaluettelon kirjojen lisäksi päätin kartoittaa kirjoja viimeisimmältä kolmelta vuodelta eli vuosilta 2014–2017. Musiikkia sisältävän aineiston päätin siirtää aikuisten kirjallisuutta sisältävään luetteloon, jossa se olisi luonteva osa aineistoa, joka on tarkoitettu perheen yhteisen tekemisen innostajaksi.

Opinnäytetyön luvussa 2.2 kerrotaan siitä miten kuvakirjat ovat leikki-ikäiselle sosiaalisen elämän oppikirjoja. Lastenkirjojen valikoimaluetteloon otettiin mukaan juuri tähän tarkoitukseen sopivia kuvakirjoja. Niiden kautta lapsi voi oppia asioita omasta itsestään ja muiden kanssa olemisesta. Lisäksi kirjat tutustuttavat lapsen hänen elämäänsä mahdollisesti koskettaviin uusiin tilanteisiin. Taulukossa 1 on kerrottu luetteloon valittujen kuvakirjojen aiheista ja niiden sisällöistä.

TAULUKKO 1. Kuvakirjojen aiheet ja sisällöt.

AIHE	SISÄLTÖKUVAUS
Tutuja ja pottia	Kirjoja potalle opetteluun ja tutista luopumiseen
Nukkumaanmeno ja univaikeudet	Nukkumaanmeno- ja univaikeuksia käsitteleviä kirjoja
Tunteet ja niiden hallinta	Kirjoja erilaisten tunteiden käsittelyyn
Rohkeus ja itsetunto	Itsetuntoa tukevaa kirjallisuutta
Olemme erilaisia	Kirjoja erilaisista ihmisistä ja persoonista
Perhe kasvaa ja sisarusuhteet kehittyvät	Kirjoja uuden pikkusisaruksen tulon aiheuttamista tunteista sekä sisarusuhteista
Muuttuvia tilanteita perheessä	Kirjoja tilanteista, joissa perheessä tapahtuu jokin muutos, esimerkiksi muutto tai vanhempien avioero
Päivähoitoon ja esikouluun	Kirjat kertovat päivähoitoon tai esikouluun menosta
Opitaan ja koetaan uutta	Kirjoja, joissa tutustutaan erilaisiin uusiin asioihin ja tilanteisiin
Lääkäriin	Kirjoja sairauksista ja lääkäriin menosta
Kun on surun aika	Kirjoja tilanteeseen, joihin liittyy surua

Edelleen tämän työn luvussa 2.2 on todettu, että lorut ovat hyödyllisiä varhaisen kirjallisuuskasvatuksen välineitä. Runojen avulla lapsi oppii kieltä ja hänen sanavarastonsa laajenee. Näiden asioiden pohjalta halusin saada runokirjaluettelon erityisesti kaikkein pienimmille lapsille sopivia teoksia. Näitä oli vanhassa listassa mukana useita. Lisäksi etsin vielä uudempaa kirjallisuutta.

Lapsi käsittelee hänelle itselleen tärkeää asiaa satujen kautta. Sadut auttavat lasta muodostamaan moraalikäsityksiä, ja niistä on apua persoonallisuuden kehityksessä. (ks. luku 2.2.) Näiden seikkojen pohjalta lähdin miettimään puolestaan satukirjojen valintaa. Halusin mukaan klassikkosatuja, joiden avulla on aina opittu edellä kuvattuja asioita. Oli kuitenkin tärkeää saada mukaan myös uusia sukupolvia innostavia modernimpia tarinoita.

Kangasalan kirjasto on osa Pirkanmaan PIKI-kirjastoja. Käytin kuvakirja-aineiston etsimisessä PIKI-verkkokirjaston lastensivustolla olevaa Satumetso-hakua, jossa tulokset kohdistuvat suoraan lastenaineistoon. Aluksi kävin läpi vanhan kirjaluettelon kuvakirjoja ja poimin ylös niiden kuvailutietoja. Lisäksi mietin itse sopivia asiasanoja uusille aiheille tarkistaen niitä Yleisestä suomalaisesta

asiasanastosta YSasta. Rajasin uusien teosten haun vuosiin 2014–2017. Kirjasin myös näiden teosten kuvailutiedot ylös myöhempää käyttöä varten. Taulukossa 2 on esitetty työssä käytetyt asiasanat aihepiireittäin.

TAULUKKO 2. Asiasanoja kuvakirjojen tiedonhakuun aihepiireittäin.

TUTTEJA JA POTTIA	NUKKUMAANMENO JA UNIVAIKEUDET	TUNTEET JA NIIDEN HALLINTA
potat siisteyskasvatus tutit	iltatoimet nukkumaanmeno nukahtaminen pelot uni	kateus kiukuttelu kiusaaminen kärsimättömyys riidat tahto uhmaikä
ROHKEUS JA ITSETUNTO	OLEMME ERILAISIA	PERHE KASVAA JA SISARUS-SUHTEET KEHITTYVÄT
arkuus itsetunto pelot rohkeus	erilaisuus suvaitsevaisuus monikulttuurisuus	kilpailu raskaus sisarukset sisaruskateus syntymä vauvat adoptio
MUUTTUVIA TILANTEITA PERHEESSÄ	PÄIVÄHOITON JA ESIKOULUUN	OPITAAN JA KOETAAN UUTTA
avioero muutto perhe hajoaminen riidat vanhemmat työttömyys uusperheet	esikoulu päivähoito päiväkodit	kirjastot luistelu matkat pyöräily uinti yökyläily
LÄÄKÄRIIN	KUN ON SURUN AIKA	
allergia loukkaantuminen lääkärissäkäynti lääkärintarkastukset neuvolat sairaanhoito sairastuminen	kuolema menetykset muistot suru surutyö	

Seuraavaksi kävin läpi kaikki vanhan luettelon runokirjat ja etsin muita lasten runokirjoja PIKI-verkkokirjastosta tarkennetulla haulla. Valitsin asiasanaksi lastenrunot ja julkaisuvuosi 2010–2017. Määrittelin kirjastoksi Kangasalan kirjaston. Otin tähän hakuun hieman pidemmän aikavälin, koska runokirjoja on saatavilla suhteessa vähemmän kuin muita lastenkirjoja. Kävin läpi nämä kirjat tutustuen verkkokirjaston sisällönkuvailuihin ja Kirjasampo-palvelun kuvailuihin. Kirjasin ylös teosten bibliografiset tiedot.

Satukirjojen hakua ja valintaa varten katsoin tarpeelliseksi tutustua etukäteen erilaisiin satuja käsitteleviin kirjoihin ja blogeihin. Hyviä satukirjavinkkejä sain Päivi Heikkilä-Halntusen kirjasta *Lue lapselle!* sekä Katri Karasman ja Pirjo Suvilehdon teoksesta *Ihmejuttuja ja tavattomia tarinoita*. Tämän lisäksi tutustuin lastenkirjablogeihin nimeltä *Lastenkirjahylly* (<http://lastenkirjahylly.blogspot.fi/>) ja *Sininen keskitie* (<http://sininenkeskitie.blogspot.fi/>). Näiden lähteiden pohjalta kirjoitin ylös sopivilta vaikuttavia teoksia. Mietin myös millaiset sadut ovat miellyttäneet itseäni ja lapsiani. Tämän jälkeen tarkistin löytyvätkö kirjat Kangasalan kirjastosta. Tein lisäksi satukirjahaun tarkennetulla haulla rajaten aineiston satukirjojen luokkaan 85.12 ja vuosiin 2014–2017 sekä valiten kirjastoksi Kangasalan. Kirjasin jälleen löytyneiden teosten bibliografiset tiedot.

Analyttinen vaihe

Aloitin kirjallisuusluettelon tekemisen analyttisen vaiheen tutustumalla kirjoihin kirjastossa. Ennen kirjastoon menoa tulostin laatimani kirjalistat kuvailutietoineen verkon kautta läpikäymistäni kirjoista. Niiden avulla oli helppoa lähteä etsimään kirjoja kirjaston hyllyistä. Koska olin kartoittanut kirjoja verkkokirjastossa, minulla oli etukäteen jonkinlainen käsitys teosten sisällöstä. Kävin läpi niin vanhan listan kirjat kuin uudetkin.

Tämä osuus muodostui siinä mielessä haasteelliseksi, että varsinkin tuoreimmat kuvakirjat olivat erityisesti Kangasalan pääkirjastosta pääasiassa lainassa. Kiersinkin kaikissa Kangasalan kirjastopisteissä ja lisäksi vielä muutamissa Tampereen kirjastoissa saadakseni haluamani kirjat käsiini. Tein myös varauksia joistakin kirjoista ja osan kirjoista lainasin heti kotiin luettavaksi. Tiukan aikataulun vuoksi en ehtinyt kuitenkaan saada kaikkia kirjoja käsiini. Kirjastossa vertasin listassani olevia bibliografisia tietoja kirjan tietoihin ja kirjoitin kommentteja joko kannattavalle tietokoneelle tai vihkoon.

Synteettinen vaihe

Synteettisessä vaiheessa tein valinnan siitä, mitä kirjoja valikoimaluetteloon tulisi. Mukaan haluttiin niin vanhempia kuin aivan tuoreitakin teoksia. Valintaan vaikutti myös kirjojen sisältö, niiden selkeys, mukaansatempaavuus ja kuvitus. Erityisesti satujen kohdalla merkitystä oli sillä, että joukossa olisi niin sanottuja klassikkosatuja ja sukupolvilta toisille kulkevia tarinoita. Kun sain listauksen valmiiksi lähetin sen kirjastolle arvioitavaksi. Heidän pyynnöstään tein listaan vielä muutaman lisäyksen.

Kuvakirjat oli päätetty jo alusta asti ryhmitellä aihepiirien mukaan ja sen alle aakkosjärjestykseen tekijän sukunimen mukaan. Satukirjat ja runokirjat listattiin suoraan aakkosjärjestykseen tekijän sukunimen mukaan. Teosten bibliografisiin tietoihin päätettiin lopulta kirjata tekijän nimi, teoksen nimi, kustantaja ja kustannusvuosi sekä kuvittajan nimi. Kuvakirjojen aihepiirien otsikoiden alle suunnitelin pienen kuvauksen kirjojen sisällöstä yleisesti. Lisäksi avasin joitakin kirjoja vielä muutamalla sanalla, jos niiden sisältö ei käynyt otsikosta selville tai niitä haluttiin tarkentaa esimerkiksi kirjojen sisällön arkaluonteisuuden vuoksi. Tällaisia olivat esimerkiksi surua käsittelevät kirjat. Kaikkiin runokirjoihin ja lähes kaikkiin satukirjoihin laadin lyhyen kuvauksen sisällöstä.

Yhteenvetovaihe

Yhteenvetovaiheessa päätin valikoimaluettelolle lopullisen muodon. Se oli sovittu tehtäväksi A5-kokoiseksi ja työssä käytetty ohjelma, Publisher, määritteli esitteen sivut neljän sivun ryhmiin. Näin ollen luettelon kokonaissivumääräksi tuli 12 sivua sisältäen etu- ja takakannen. Fontiksi valitsin Calibrin, otsikot kirjoitin lihavoituna kirjainkoolla 12 ja leipätekstin kirjainkoolla 10. Tekijän nimen ja kirjan nimekkeen lihavoitin. Teosten sisällönkuvailut kirjoitin kursivoituilla kirjaimilla, jotta ne erottuivat paremmin luettelosta.

Valikoimaluetteloa haluttiin elävöittää kuvilla ja sitä varten etsin kuvia Pixabay-nimisestä palvelusta (pixabay.com), joka tarjoaa tekijänoikeusvapaita kuvia. Valitut kuvat viittaavat lukemiseen, lapsiin ja valikoimaluettelossa olevien kirjojen aihepiireihin. Etu- ja takakanteen tein vaaleansiniset reunukset, jotka sopivat kansissa oleviin akvarellikuviin, joissa toisessa seikkailee tyttö ja toisessa poika. Takakanteen valitsin piirroksen, jossa on joukko iloisia lasten kasvoja. Kuvat saavat hyvälle

mielelle ja houkuttelevat mielestäni tutkimaan esitteen sisältöä. Etusivulle lisäsin Kangasalan kirjaston logon ja takasivulle kirjaston yhteystiedot sekä PIKI-verkkokirjaston osoitteen ja Satumetsöhaun osoitteen.

Alun perin opinnäytetyössä oli tarkoitus laatia neljäskin esite, joka olisi käsitellyt lukemisen merkitystä. Tästä kuitenkin luovuttiin, koska Kangasalan kirjasto oli saanut Lukukeskukselta samaa aihetta käsittelevän esitteen. Valikoimaluettelon alkuun päätettiin kuitenkin laatia lyhyt esipuhe, jossa käsitellään lukemisen tärkeyttä lapselle. Lisäksi siinä kerrotaan hieman valikoimaluettelon sisällystä. Luettelon otsikoksi valikoitui *Luetaan yhdessä! – Lastenkirjoja arkisista aiheista ja satujen maailmasta*.

6.2 Aikuisten kirjallisuuden valikoimaluettelon kokoaminen

Opinnäytetyöni käsittelee lukemisen tärkeyttä ja lasten lukemisen edistämistä. Kuten luvussa 2 kerrotaan, vanhempien osuus on merkittävä kirjallisuuteen tutustuttamisessa ja lapsen kielellisten tietojen ja taitojen kehittämisessä. Aikuisten kirjallisuuden valikoimaluettelon tekeminen ei suoraan liity lasten lukemisen edistämiseen, mutta sen sisällön tarkoitus on tukea vanhempia heidän kasvatustyössään yleisesti. Samalla on voitu nostaa esiin kirjallisuuskasvatuksen merkitys. Mitä enemmän vanhempi saa tietoa lapsen kehityksestä ja vertaistukea kasvatustyöhön, sitä paremmin tämä myös ymmärtää lukemisen merkityksen yhtenä lapsen kehityksen kulmakivistä. Aikuisten kirjallisuuden valikoimaluettelossa toistuu osittain samat aiheet kuin lastenkirjallisuuden valikoimaluettelossa.

Valmisteluvaihe

Valmisteluvaiheessa olin yhteydessä kirjastoon ja neuvolaan kysyäkseni heidän toiveitaan aikuisten kirjallisuuden valikoimaluettelon. Tämänkin luettelon pohjaksi kirjastolla oli olemassa vanha esite, mutta se oli huomattavasti suppeampi kuin vastaava lastenkirjaesite. Vanhassa esitteessä kirjat oli ryhmitelty hyllyluokan mukaan, mutta uuteen esitteeseen päätettiin listata kirjat erilaisten otsikoiden alle. Ajatus oli, että luettelon alussa esitellään kasvatustietokirjoja ja muita tietokirjoja kasvatuksen ja vanhemmuuden teemoista. Sen jälkeen nostetaan esiin tieto- ja kaunokirjoja vanhem-

muuden ja perhe-elämän kokemuksista. Loppuun kootaan vielä kirjoja, jotka antavat vinkkejä perheen yhteisiin toimintahetkiin. Lasten liikkumiseen liittyvistä kirjoista sain kirjastolta erillisen listauksen. Taulukossa 3 esitellään aikuisten kirjallisuuden valikoimaluettelon aiheet ja sisällöt.

TAULUKKO 3. Aikuisten kirjallisuuden valikoimaluettelon aiheet ja sisällöt.

AIHE	SISÄLTÖKUVAUS
Lapset, vanhemmat ja kasvatus	Erilaisia kasvatusoppaita, tietoa lapsen kehityksestä ja erilaisista temperamenteista sekä vanhemmuudesta
Ihmissuhteet	Asiaa sisarussuhteista ja parisuhteesta
Erilaiset perhemuodot	Tietoa ja kokemuksia yksinhuoltajuudesta, adoptiosta, sijaisvanhemmuudesta, uusperhe-elämästä, avioero-perheistä sekä sateenkaariperheistä
Kokemuksia vanhemmuudesta ja perhe-elämästä	Alaotsikot: Tietokirjallisuutta, Runoja, Kaunokirjallisuutta sekä Vitsejä ja sarjakuvia
Puuhailtaan yhdessä lasten kanssa	Alaotsikot: Kädentaitoja, Musiikkia ja laululeikkejä, Liikuntaa ja leikkejä sekä Lukeminen

Aikuisten valikoimaluetteloa varten päätin kartoittaa vanhan esitteen kirjojen lisäksi kirjallisuutta viimeiseltä kymmeneltä vuodelta. Tähän päädyin siksi, että vanhassa luettelossa oli melko vähän nimekkeitä, joten tarvitsin vähän laajemman kuvan kasvatusta ja vanhemmuutta käsittelevästä kirjallisuudesta. Toisaalta halusin mukaan tuoreita teoksia, ja siksi rajasin tätä vanhemmat nimekkeet pois. Mielessäni oli myös joitakin kirjoja, joihin olin jo aikaisemmin itse henkilökohtaisesti tutustunut. Joitakin kirjoja löysin suoraan kirjaston hyllystä tutustuessani oman listani kirjoihin. Kirjaston luettelo liikunta-aiheisista kirjosta oli niin kattava, että päätin etsiä siitä suoraan sopivia kirjoja.

Aineistohaun tein PIKI-verkkokirjaston tarkennetulla haulla. Hakusanoja kartoitin vanhan esitteen kirjojen asiasanatietojen pohjalta, ja lisäksi kartoitin uusia asiasanoja YSAn kautta samalla tavalla

kuin tein lastenkirjaluettelon kohdalla. Haut rajasin Kangasalan kirjastoon ja vuosiin 2007–2017. Tuloksista karsin pois ne kirjat, jotka eivät mielestäni sopineet luettelon aiheisiin. Tällaisia kirjoja olivat esimerkiksi nuorista tai synnytyksestä kertovat teokset. Samalla kun tutustuin teostietoihin, kirjasin ne ylös itselleni kirjastokäyntiä varten. Tein tämän jaottelemalla kirjat hyllyluokituksen mukaan aakkosjärjestykseen. Näin minun oli helppo mennä kirjastossa oikealle hyllylle etsimään kirjaa.

Taulukossa 4 on esitetty aikuisten kirjallisuuden etsimiseen käytetyt asiasanat aihepiireittäin. Aihepiiri *Kasvatus, vanhemmuus ja perhe* sisältää taulukossa 3 esitetyt valikoimaluettelon aiheet *Lapset, vanhemmuus ja kasvatus, Ihmissuhteet* sekä *Kokemuksia vanhemmuudesta*.

TAULUKKO 4. Aikuisten aineiston etsimiseen käytettyjä asiasanoja aihepiireittäin.

KASVATUS, VANHEMMUUS JA PERHE	ERILAISET PERHEMUODOT	PUUHAILLAAN YHDESSÄ LASTEN KANSSA
vanhemmuus äitiys isyys kasvatus lapset lapsiperheet vauvaperheet ihmissuhteet sisarukset parisuhde lapsiperheet	adoptio avioero lapset sateenkaariperheet uusperheet yksinhuoltajat	askartelu lapsiperheet keittokirjat lapset leipominen lapset puutyöt laululeikit leikit

Analyttinen vaihe

Ensimmäiseksi tulostin laatimani kirjalistan kuvailutietoineen ja menin kirjastoon tutustumaan teoksiin. Aikuisten kirjoja oli helpompi löytää suoraan kirjaston hyllystä, mutta tästä huolimatta jouduin käymään monessa kirjastossa löytääkseni tarpeeksi erilaisia kirjoja. Lainasin osan kirjoista kotiin ja tein varauksia. Kuitenkaan en ehtinyt saada näistäkään kirjoista kaikkia listallani olleita teoksia käsiini. Osan kirjoista luin kokonaan ja toisiin tutustuin selaamalla. Vertasin listassani olleita bibliografisia tietoja käsissäni olevan nimekkeen tietoihin ja tein muistiinpanoja.

Synteettinen vaihe

Kirjaluetteloon haluttiin saada otos monenlaisista eri näkökulmista kirjoitettuun kirjoihin. Kirjojen valintaan vaikutti tietokirjojen kohdalla niiden sisältö ja helppolukuisuus. Kirjojen piti olla sellaisia, että niihin on helppo tarttua ja että lukija voi löytää niistä samaistumisen kohteita. Tärkeää oli myös valikoida kirjoja, jotka käsittelivät aihetta erilaisten ihmisten ja erilaisissa elämäntilanteissa olevien henkilöiden kannalta. Kirjaston vinkistä otin kaunokirjoihin mukaan pääasiassa viihdyttäviä kirjoja, joissa oli tarjolla sekä nais- että miesnäkökulmia. Halusin mukaan kuitenkin jonkin vakavammin vanhemmuutta käsittelevän kirjan ja valitsin siihen Ina Westamanin teoksen *Syliin*. Runot, sarjakuvat ja vitsit valikoituivat mukaan lähinnä sen mukaan, mitä sain käsiini. Valintani lopuksi lähetin jälleen listan teoksista kirjaston arvioitavaksi, ja sieltä saatujen kommenttien jälkeen lisäsin listaan vielä muutaman kirjan.

Valikoimaluetteloon valitut kirjat listattiin otsikoiden alle aakkosjärjestykseen tekijän sukunimen mukaan. Teosten bibliografisista tiedoista otettiin mukaan tekijän nimi, teoksen nimi, kustantaja ja kustannusvuosi ja joidenkin kirjojen kohdalla kuvittajan nimi. Lisäksi teosten kohdalle kirjattiin niiden hyllypaikka sekä tarvittaessa osasto, jos se poikkesi aikuistenosastosta. Varsinkin jotkut harrastekirjat löytyvät nuortenosastolta. Hyllypaikkatieto on tärkeä tietokirjoja etsittäessä, jotta asiakas löytää helposti oikealle hyllylle. Laadin lyhyet sisällönkuvaukset osaan kirjoista. Kasvatusoppaiden ja romaanien kohdalla katsoin tämän erityisen tarpeelliseksi. Myös aikuisten valikoimaluettelo haluttiin pitää kohtuullisen laajuisena, enkä siksi voinut tehdä kuvailuja kaikkiin teoksiin.

Yhteenvetovaihe

Yhteenvetovaiheessa valikoimaluettelon muodoksi varmistui samanlainen A5-koko kuin lastenkirjojen luettelossa. Kokonaissivumääräksi tuli 8 sivua, jotka sisälsivät etu- ja takakannen. Tässäkin luettelossa käytin fonttina Calibria, kirjoitin otsikot lihavoituina kirjainkoolla 12 ja leipätekstin kirjainkoolla 10. Tekijän nimen ja kirjan nimekkeen lihavoin ja teosten sisällönkuvailut kirjoitin kursivoituilla kirjaimilla.

Myös aikuisten kirjojen luetteloon haluttiin lisätä muutama kuva. Käytin edelleen Pixabay:n kuvia, kuten tein lastenkirjaluettelon kohdallakin. Etukannen kuvaksi valitsin kasvottomia lapsia ja aikuisia esittävän piirroksen. Minusta oli tärkeää, että kuva on nykyaikaan sopivan neutraali eikä esitä esi-

merkiksi perinteistä ydinperhettä. Takasivulle valitsin puolestaan värikkään kirjapinon. Etu- ja takakanteen valikoitui kirkkaansiniset reunukset, jotka sointuvat kansien kuvien värimaailman kanssa. Etusivulle lisäsin Kangasalan kirjaston logon ja takasivulle kirjaston yhteystiedot sekä PIKI-verkko-kirjaston osoitteen. Tähän luetteloon en tehnyt esipuhetta, koska sitä ei katsottu tarpeelliseksi eikä esitteen kokokaan antanut siihen mahdollisuutta. Valikoimaluettelon otsikoksi tuli *Perhe-elämää – Kirjallisuutta vanhemmuuden ja kasvatuksen tueksi*.

6.3 Kirjasto-esitteen laatiminen

Kangasalan kirjaston lastenkirjastotyön hanketta varten haluttiin laatia erityinen lapsiperheille suunnattu kirjasto-esitys. Ajatuksena oli, että esitteessä kerrottaisiin kirjastonkäyttöön liittyvistä perusasioista sekä lastenpalveluista. Esitteen sisältöä varten kyselin kirjastosta heidän toiveitaan. Lisäksi minulla oli käytössä Kangasalan kirjaston yleisesite ja koululaisille suunnattu esite, joista oli mahdollisuus poimia tietoa tähänkin esitteeseen. Käytin hyväkseni myös tiedossani olevia asioita kirjastosta sekä omia kokemuksiani kirjastonkäytöstä. Kirjastolta sain vinkin ottaa esitteessä näkökulmaksi sellaisen perheen tilanteen, jossa vanhemmat ovat käyttäneet kirjastoa viimeksi omina kouluvuosinaan.

Esitteestä haluttiin tehdä helppolukuinen ja melko lyhyt. Esitteen kooksi valikoitui kolmeen osaan taiteltava A4. Tällaisia esitteitä Kangasalan kirjastolla on ollut ennenkin ja ne on koettu toimiviksi. Esitteen tekstiksi valitsin valikoimaluetteloiden tapaan Calibri-fontin. Otsikoihin valitsin kirjainkoon 14 ja lisäksi lihavoin otsikot. Leipätekstin päätin kirjoittaa kirjainkoolla 12. Valitsin esitteeseen kuvia, jotta siitä saatiin elävämpi ja houkuttelevampi. Kuvien lähteenä käytin Pixabay-kuvapalvelua. Esitteen etukanteen laitoin kirjaston logon sekä piirroskuvan kahdesta lapsesta. Lisäksi väritin kantta kahdella vaaleansinisellä raidalla. Esitteen otsikoksi tuli *Lapsiperheiden kirjastopalvelut*.

Aloitussivulle päätettiin kirjoittaa lyhyt ja innostava esittely kirjastosta yleisesti. Tekstissä painotetaan sitä, että kirjasto on kaikille avoin ja sieltä löytyy jokaiselle sopivaa aineistoa ja palveluita. Lisäksi kerrotaan, että lapsen kanssa voi tulla kirjastoon paitsi lainaamaan kirjoja myös viettämään aikaa. Alkutekstin toivotaan madaltavan mahdollista kynnystä tulla kirjastoon.

Seuraavaksi esitteessä kerrotaan Kangasalan kirjaston toimipaikat sekä esitellään lyhyesti lasten-aineistoa ja -palveluja. Oman sivunsa esitteessä saa kuvaus PIKI-kirjastoverkosta sekä lyhyet ohjeet siitä miten aineistoa voi varata ja uusia. Myös laina-ajat on mainittu. Esitteen toiselta puolelta löytyvät kaikkien Kangasalan kirjaston toimipisteiden sekä kirjastoauton yhteystiedot ja kirjastojen aukioloajat. Tämän lisäksi takakanteen on kirjoitettu verkkokirjaston lastensivuston- ja Satumetsän osoite.

7 POHDINTA

Opinnäytetyöni aiheena oli laatia Kangasalan kirjastolle tietopaketti alle kouluikäisten lasten lukemisen edistämistä tukevaan hankkeeseen. Aiheen sain suorittaessani viimeistä ammattiharjoitteluani Kangasalan kirjastossa syksyllä 2016. Lasten lukemiseen ja lukutaitoon liittyvät asiat ovat tulleet minulle vuosien varrella erityisen tärkeiksi, ja siksi opinnäytetyön aihepiiri kuulosti heti kiinnostavalta.

Tietopaketti koostuu kahdesta valikoimaluettelosta sekä esitteestä, jossa kerrotaan Kangasalan kirjaston perheille tarkoitetuista palveluista. Valikoimaluetteloista toinen sisältää lasten kuvakirjoja erilaisista aiheista sekä satu- ja runokirjoja ja toinen kirjallisuutta vanhemmuuden ja kasvatuksen tueksi. Lastenkirjojen valikoimaluettelossa kerrotaan lyhyesti myös siitä, miksi kannattaa lukea.

Työn tietoperustassa selvitin lukemisen merkitystä lapsen kehitykselle ja lukutaidon kehittymiselle sekä runojen ja kuva- ja satukirjojen osuutta tässä prosessissa. Lisäksi perehdyin kirjaston osuuteen lasten lukemisen edistämisessä. Lasten lukemista käsittelevä teoretinen tieto antoi minulle näkemystä siihen, millaisia kirjoja voisi olla hyvä ottaa valikoimaluetteloön mukaan. Se antoi myös hyvän pohjan lastenkirjojen valikoimaluettelon esipuheen kirjoittamiseen.

Oman osuutensa työssä sai teoria bibliografioiden laatimisesta. Lähteenä tässä luvussa käytin Maria Forsmanin kirjaa *Savitaulusta tietokoneeseen* vuodelta 1985. Käytin kirjan ohjeita laatiessani valikoimaluetteloita. Vaikka kirjalla on jo paljon ikää, on se edelleen mielestäni käyttökelpoinen teos, varsinkin kun aiheesta ei löydy kovin montaa muuta teosta.

Valikoimaluetteloitten pohjaksi otettiin kirjaston aikaisemmat esitteet samoista aiheista. Lisäksi sain myöhemmin käyttööni tuoreen listan lasten liikuntaa ja leikkiä käsittelevistä kirjoista. Lapsiperheiden kirjastopalveluita esittelevään esitteeseen oli mahdollista käyttää kirjaston yleisesitteen sekä koululaisille suunnatun esitteen tietoja. Tämän lisäksi keskustelin muista mahdollisista toiveista kirjaston lastenosaston edustajien sekä neuvolan edustajan kanssa. Esitteet ja keskustelut antoivat minulle hyvän pohjan opinnäytetyöni toiminnallisen osuuden työstämiseen.

Aloitin tietopaketin kokoamistyön käymällä läpi kirjaston aikaisemman lasten kuvakirjoja, runoja ja leikkilauluja esittelevän valikoimaluettelon. Tutustuin kirjoihin PIKI-verkkokirjaston kautta. Merkitsin

muistiin teosten bibliografisia tietoja ja asiasanoja. Tällä tavoin sain alustavan kuvan kokoelmasta ja kirjojen eri aihepiireistä. Samalla tavalla toimin myöhemmin aikuisten kirjallisuuden kanssa. Tämän työn jälkeen oli helppo aloittaa uusien kirjojen kartoitus ja kirjoihin tutustuminen kirjastossa. Uusien kirjojen kartoittamisessa käytin verkkokirjaston tarkennettua hakua sekä kuvakirjojen etsimisessä Satumetso-hakua. Lisäksi käytin apuna Kirjasampo-palvelua sekä kirjallisuusblogeja ja lastenkirjallisuutta esitteleviä kirjoja. Mielestäni nämä työtavat olivat onnistuneita. Eniten päänvavaa minulle aiheutti uusien asiasanojen miettiminen ja niiden suuri määrä. Halusin kuitenkin tutustua aineistoon mahdollisimman laajasti, ja siksi tämä selvitystyö oli tehtävä, vaikka se veikin paljon aikaa.

Kirjoihin tutustuminen kirjastossa ja kotona vaati kymmeniä työtunteja. Haastetta asiaan toi se, että varsinkin lasten kuvakirjoja jouduin etsimään monesta eri kirjastosta, enkä siltikään ehtinyt saada kaikkia kirjoja käsiini opinnäytetyöni aikataulun puitteissa. Toisaalta sain laadittua mielestäni monipuolisen valikoiman kirjallisuutta ilman puuttuvia teoksiakin. Kirjojen valinta vei myös melko paljon aikaa. Erityisesti kuvakirjojen kohdalla tämä korostui, koska tarjolla olisi ollut monia hyviä teoksia samoista aiheista. Tarkoitus oli ottaa mukaan vanhoja hyväksi koettuja teoksia, mutta tärkeää oli myös täydentää listaa uudemmilla teoksilla. Yritinkin valita tasapuolisesti vanhan luettelon kirjoja sekä uusia tuttavuuksia. Onnistuin tässä mielestäni hyvin.

Valikoimaluettelot laadittiin tulostettavan esitteen muotoon, eikä niistä haluttu liian laajoja. Tämä asetti rajoitteita sekä kirjojen määrään että bibliografisten tietojen kirjaamiseen ja teosten sisällönkuvailuun. Teosten bibliografiset tiedot jätettiin yleistä kirjaston kuvailutasoa vaatimattommiksi. Koska valikoimaluetteloiden kohderyhmänä ovat Kangasalan kirjaston asiakkaat, joille halutaan antaa lähinnä kirjasuosituksia, koin, että heille tärkeintä on tietää kirjan tekijä ja teoksen nimi sekä julkaisuvuosi. Kuvakirjojen kohdalla myös kuvittajan nimi voi kiinnostaa heitä. Lisätietoja on helppo tarkistaa kirjastosta, koska kaikki valikoimaluetteloihin kirjatut teokset löytyvät Kangasalan kirjastosta.

Sisällönkuvailua varten jouduin päättämään, mitkä kirjat kuvailisin ja mitkä taas olisivat sellaisia, joista pelkkä nimi riittäisi kertomaan kirjan sisällöstä. Kuvailun supistaminen muutamaan sanaan tai lauseeseen aiheutti omat haasteensa. Tämä oli syy siihen, miksi päätin tehdä pienen yleisesittelyn kuvakirjojen kustakin aihepiiristä lastenkirjojen valikoimaluetteloon. Kasvatusoppaiden kohdalla pidin erityisen tärkeänä sitä, että jokaisen teoksen sisältö kuvataan, jotta lukija voisi mahdollisimman helposti löytää juuri omaan tilanteeseensa sopivan kirjan. Lisäksi lasten runokirjoja sekä

aikuisten romaaneja oli mielestäni tärkeä kuvata, koska niiden otsikot eivät välttämättä kerro kirjan sisällöstä mitään. Muut luetteloihin tulleet yksittäiset kuvailut tein samasta syystä.

Esitteiden tekemisessä käytetyn Publisherin avulla oli helppo luoda pohjat esitteille. Sitä vastoin esitteiden ulkoasun miettimiseen ja muokkaamiseen tarvittiin yllättävän paljon aikaa. Tekstin sovitelu rajattuun sivumäärään vaati monta muutokertaa. Myös kuvien valinta ja niiden sommittelu vaati miettimistä.

Opinnäytetyön tekeminen kesti jonkin verran kauemmin kuin olin suunnitellut. Tietopohjaa varten löytyi runsaasti materiaalia ja sopivan aineiston valinta vei oman aikansa. Materiaalin läpikäyminen oli erittäin mielenkiintoista, ja välillä huomasin jääväni lukemaan aiheesta enemmän kuin oli tarpeen. Sain kuitenkin tätä kautta runsaasti tietoa lukemisen tärkeydestä sekä lasten lukemisen ja lukutaidon tilasta. Koen, että näiden tietojen omaksumisella on minulle suuri merkitys ammatillisesti. Halusin myös paneutua valikoimaluetteloihin tuleviin teoksiin henkilökohtaisesti, jotta voisin olla varma niiden sisällöstä. Samalla tietämykseni Kangasalan kirjaston kokoelmasta ja tiettyjen aihepiirien teoksista yleisesti kasvoi huomattavasti.

Uskon, että laatimani tietopaketti on hyödyllinen kirjastolle paitsi lastenkirjastotyön hankkeessa, myös myöhemmin. Valmiit valikoimaluettelot innostavat tarttumaan kirjaan ja auttavat löytämään aineistoa, joka muuten voisi jäädä hyllyyn. Varsinkin henkilöille, jotka eivät käytä aktiivisesti kirjaston palveluja, valikoimaluettelot ovat hyvä apuväline tutustua kirjaston tarjoamaan tietyn aihepiirin aineistoon. Kirjastoon tulemisen kynnystä voidaan puolestaan madaltaa lapsiperheille tarkoitettulla kirjastoesteellä. Kun henkilöllä on alustavaa tietoa kirjaston palveluista, hänen on helpompi tulla sinne. Perheiden lisäksi myös yhteistyökumppanit voivat hyötyä valikoimaluetteloista. Esimerkiksi neuvolassa voidaan luetteloiden avulla helposti suositella kirjoja, jotka sopivat asiakkaan kulloisenkin elämäntilanteen haasteisiin. Päiväkotien ja kerhojen edustajat voivat hyödyntää lastenkirjoja toimipaikkansa lukuhetkissä, ja he voivat löytää aikuisten listalta sopivia kirjoja oman työnsä tueksi.

Kehitysehdotuksia

Laatimaani tietopakettia jaetaan hankkeen puitteissa yhteistyökumppaneille ja heidän kauttaan lapsiperheille. Esitteitä voidaan jakaa myös erikseen, ja ne voivat olla lisäksi saatavilla suoraan kirjast-

tosta. Luetteloista voidaan laatia verkkosivuille sopivat listat, jotta ne ovat sitäkin kautta mahdollisimman monen asiakkaan ulottuvilla. Koska kaikki esitteet on lähetetty kirjastolle sähköisessä muodossa, niitä voidaan jatkossa muokata tarpeen mukaan.

Aihepiirejä uusien valikoimaluetteloiden tekemiseen löytyy edelleen. Kuvakirjoissa käsitellään monia erilaisia aiheita, ja esimerkiksi lasten tietokirjoista voisi laatia valikoimaluettelon aihepiireittäin. Tulevaisuudessa vastaavanlaisia luetteloita ja esitteitä voisi laatia myös muille kohderyhmille, kuten senioreille ja erilaisille harrastepiireille.

Esitteet ja valikoimaluettelot toimivat omalta osaltaan kirjaston markkinoinnin välineinä, ja niiden ulkoasuun ja sisältöön kannattaa kiinnittää huomiota. Jokaiselle kohderyhmälle voisi valita tietyn teemaväriin, joka toistuisi kaikissa kyseiselle ryhmälle tuotetuissa materiaaleissa. Näin asiakkaan olisi helppo tunnistaa häntä mahdollisesti koskettavat suositukset ja vinkit. Laadituista materiaaleista voi verkkosivuilla julkaisemisen lisäksi tiedottaa sosiaalisessa mediassa.

Hankkeen aikana on tarkoitus kehittää lapsiperheille ja -ryhmille suunnattuja palveluja ja tapahtumia. Opinnäytetyön luvussa 3 käsittelin kirjastojen lastenpalveluja ja yhteistyömuotoja, joita myös Kangasalan kirjasto voisi hyödyntää toiminnassaan. Kirjastossa tai yhteistyökumppaneiden luona voitaisiin järjestää tilaisuuksia, joissa olisi esimerkiksi kirjavinkkausta aikuisille ja satutunti lapsille, tai kirjaston palveluja ja aineistoa voitaisiin mennä esittelemään yhteistyökumppaneiden järjestämiin tilaisuuksiin. Kirjastossa voitaisiin koota erilaisia teemakasseja, joita esimerkiksi päiväkotien ja kerhojen olisi mahdollista lainata. Alle kouluikäisille voitaisiin suunnitella oma lukupassi, joka kohdennettaisiin varhaiskasvatukseen käyttöön tai suoraan perheille. Esimerkiksi neuvolan odotustilaan voisi koostaa pienen siirtokokoelman, jota päivitettäisiin tietyin väliajoin. Kirjat olisivat asiakkaiden käytössä neuvolakäyntien yhteydessä. Yhteistyökumppaneiden kanssa voitaisiin lisäksi toteuttaa jokin isompi lastenkirjallisuuteen liittyvä tapahtuma kirjastossa.

Jatkossa olisi hyvä kartoittaa kirjaston lapsiperheasiakkaiden mielipiteitä ja toiveita kirjaston toiminnasta ja palveluista. Perheille voitaisiin tehdä lyhyt kysely esimerkiksi jossakin tapahtumassa tai tilaisuudessa. Tulosten perusteella olisi mahdollista kehittää lapsiperheiden kirjastopalveluita entistä houkuttelevammiksi.

LÄHTEET

Aerila, J.-A. & Sarmavuori, K. 2010. Kuvakirjat ja sadut porttina kirjallisuuden maailmaan ja osana varhaiskasvatusta. Teoksessa R. Korhonen, M.-L. Rönkkö & J.-A. Aerila (toim.) Pienet oppimassa: kasvatuksellisia näkökulmia varhaiskasvatukseen ja esiopetukseen. Rauma: Turun yliopiston opettajankoulutuslaitos, Rauman yksikkö, 31–44.

Alameri-Sajama, R. 2007. Tervetuloa sitten aikuisina! Nuoret kirjaston asiakkaina. Teoksessa R. Alameri-Sajama (toim.) Nuorten kirjastotyön käsikirja. Helsinki: BTJ Finland, 12–20.

Bettelheim, B. 1987. Satujen lumous: merkitys ja arvo. Suom. M. Rutanen. Helsinki: WSOY.

Blinnikka, V. 2003. Uudistuva lastenkirjastotyö. Teoksessa L. Huhtala, K. Grönn, I. Loivamaa & M. Laukka (toim.) Pieni suuri maailma: Suomalaisen lasten- ja nuortenkirjallisuuden historia. Helsinki: Tammi, 148–152.

Forsman, M. 1985. Savitaulusta tietokoneeseen: Bibliografian perusteita ja teoriaa. Helsinki: Kirjastopalvelu Oy.

Heikkilä, M. & Jousmäki, T. 2011. ”Yhdessä tuumataan”. Etelä-Pohjanmaan yleisten kirjastojen yhteistyö muiden kuin toisten kirjastojen kanssa. Alueellinen arviointi. Viitattu 7.2.2016, <https://www.kirjastot.fi/sites/default/files/content/41328.pdf>.

Heikkilä, M. 2012. Open the gates to all children! Scandinavian Library Quarterly 45 (4) 2012. Viitattu 11.1.2017, <http://slq.nu/?article=volume-45-no-4-2012-2>.

Heikkilä-Halttunen, P. 2015. Lue lapselle! Opas lastenkirjallisuuskasvatukseen. Helsinki: Atena.

Helen, O. 2013. Sakastin kaapista torin laidalle: Kangasalan kunnankirjasto 150 vuotta. Kangasala: Kangasalan kunta.

Idström, A. 2016. Kirjastojen hyötyvaikutukset tutkimusten valossa. Teoksessa N. Sandelius (toim.) Hyötyä, tietoa, elämyksiä – kirjastojen vaikuttavuuden ulottuvuuksia. Kuntaliiton verkkojulkaisu 2016, 23–42. Viitattu 12.1.2017, http://shop.kunnat.net/download.php?filename=uploads/kirjastot_sisalto_ebook.pdf.

IFLA 2003a. Guidelines for Children's Libraries Services. Viitattu 9.1.2017, <http://www.ifla.org/files/assets/libraries-for-children-and-ya/publications/guidelines-for-childrens-libraries-services-en.pdf>.

IFLA 2003b. The background text to the Guidelines for Children's Libraries Services. Viitattu 20.1.2017, http://www.ifla.org/files/assets/libraries-for-children-and-ya/publications/guidelines-for-childrens-libraries-services_background-en.pdf.

Johnston, A. & Frazee, M. 2011. Why We're Still in Love with Picture Books (Even Though They're Supposed to Be Dead). Horn Book Magazine 87 (3) 2011, 10–16. Viitattu 5.1.2017, <http://web.a.ebscohost.com.ezp.oamk.fi:2048/ehost/pdfviewer/pdfviewer?sid=689a850b-9c7b-44d8-8101-044a8c46777e%40sessionmgr4007&vid=12&hid=4212>.

Kangasalan kunta 2017a. Kangasala lyhyesti. Viitattu 31.1.2017, <http://kangasala-fi-bin.al-done.fi/@Bin/a66a99501a73ed32fcbf276ebf2bdc1b/1485871634/application/pdf/5337109/Kangasala%20taskuesite%202016.pdf>.

Kangasalan kunta 2017b. Kangasalan kunnan varhaiskasvatus. Viitattu 31.1.2017, http://www.kangasala.fi/lapset_ja_nuoret/varhaiskasvatus/.

Kangasalan kunta 2017c. Kirjasto. Aineisto ja tietokannat. Viitattu 9.5.2017, http://www.kangasala.fi/harrastukset_ja_vapaa-aika/kirjasto/aineisto_ja_tietokannat/.

Kangasalan kunta 2017d. Kirjasto. Kangasala-kokoelma. Viitattu 31.1.2017, http://www.kangasala.fi/harrastukset_ja_vapaa-aika/kirjasto/aineisto_ja_tietokannat/kangasala-kokoelma/.

Kangasalan kunta 2017e. Kirjasto. Kouluyhteistyö. Viitattu 31.1.2017, http://www.kangasala.fi/harrastukset_ja_vapaa-aika/kirjasto/kouluyhteistyo/.

Kangasalan kunta 2017f. Kirjasto. Palvelut. Viitattu 31.1.2017,
http://www.kangasala.fi/harrastukset_ja_vapaa-aika/kirjasto/palvelut/.

Kangasalan kunta 2017g. Lastenneuvolat. Viitattu 31.1.2017,
http://www.kangasala.fi/sosiaali_ja_terveys/terveyspalvelut/neuvolapalvelut/lastenneuvolat/.

Karkkilan kaupunki 2017. Palvelut. Kirjasto. Ajankohtaista. Viitattu 3.2.2017,
<http://www.karkkila.fi/sivut/FI/kirjasto>.

Kekki, K. 2013. Menestystarina nimeltä kirjasto. Helsinki: Avain.

Kirjastot.fi 2017. Suomen yleisten kirjastojen tilastot. Visualisointi. Viitattu 1.5.2017,
<http://tilastot.kirjastot.fi/?orgs=56&years=2015%2C2016&stats=1%2C33%2C100%2C101%2C104%2C107%2C108%2C109%2C110%2C111%2C112%2C115%2C183#results>.

Kirstinä, L. 2001. Odysseus tekstien merellä. Lukemisen muodonmuutokset Jukolasta nyky-Suomeen. Teoksessa T. Korolainen (toim.) Kirjaseikkailu: Lasten- ja nuortenkirjallisuuden opas. Helsinki: Tammi, 15–22.

Korkeamäki, R.-L. 2011. Kieli ja vuorovaikutus oppimisympäristöissä. Lapsille lukeminen – vanhanaikaistako. Teoksessa M. Nurmilaakso & A.-L. Välimäki (toim.) Lapsi ja kieli: kielellinen kehittyminen varhaiskasvatuksessa. Helsinki: Terveystieteiden tutkimuskeskus, 46–48.

Kozla, S. B. 2015. "Too Long, Didn't Read". The Research behind Prescriptions for Literacy. Children & Libraries: The Journal of the Association for Library Service to Children 13 (4) 2015, 33–35. Viitattu 5.1.2017, <http://web.b.ebscohost.com.ezp.oamk.fi:2048/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=9&sid=71e3d516-4f36-47ed-8fa3-1832329251e9%40sessionmgr2>.

Laki yleisistä kirjastoista 29.12.2016/1492.

Loivamaa, I. 2008. Kirjoja kaikenikäisille. Teoksessa I. Loivamaa, I. Juva, & L. Järvenpää (toim.) Syötä satuja: lukuevättä lapsuuteen. Helsinki: Tammi, 64–84.

Loivamaa, I. 2008. Kuvat lumoavat ja selventävät. Teoksessa I. Loivamaa, I. Juva, & L. Järvenpää (toim.) Syötä satuja: lukuevättä lapsuuteen. Helsinki: Tammi, 42–51.

Loivamaa, I. 2008. Lukemalla maailma omaksi. Teoksessa I. Loivamaa, I. Juva, & L. Järvenpää (toim.) Syötä satuja: lukuevättä lapsuuteen. Helsinki: Tammi, 52–60.

Loivamaa, I. 2008. Riimittelijästä lukijaksi. Teoksessa I. Loivamaa, I. Juva, & L. Järvenpää (toim.) Syötä satuja: lukuevättä lapsuuteen. Helsinki: Tammi, 30–41.

Louna-kirjastot 2015. Iloisia kirjasto- ja lukukokemuksia päiväkotikäisille! Hetkiä kirjastossa – tunnelmapaloja Louna-kirjastojen arjesta. Viitattu 12.1.2017, <http://www.lounakirjastot.fi/blogi/?blogid=1017&newstitle=Iloisia+kirjasto-+ja+lukukokemuksia+p%C3%A4iv%C3%A4koti-ik%C3%A4isille!>

Lukukeskus 2017. Lukutaitotutkija William G. Brozon materiaalit. Viitattu 5.1.2017, <http://www.lukukeskus.fi/lukutaitotutkija-william-g-brozo-vieraili-suomessa/>.

Luomaniemi, K., Lepola, J. & Salmela, T. 2010. Tarinoiden lukeminen lasten ymmärtämis- ja oppimisvalmiuksien tukena. Teoksessa R. Korhonen, M.-L. Rönkkö & J.-A. Aerila (toim.) Pienet oppimassa: kasvatuksellisia näkökulmia varhaiskasvatukseen ja esiopetukseen. Rauma: Turun yliopiston opettajankoulutuslaitos, Rauman yksikkö, 1–16.

MLL Perhekahvila Entressen kirjasto. Viitattu 3.2.2017, <https://www.facebook.com/MLLPerhekahvilaEntressenkirjasto>.

Mähönen, M. 2016. Runot ja lorut esikouluikäisten lasten oppimisen ja hyvinvoinnin tukijoina. Opin näytetyö. Oulun ammattikorkeakoulu. Viitattu 9.1.2017, https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/119166/Mahonen_Miia.pdf.

Mäkelä, M.-L. 2002. Satuseikkailu kirjastossa. Helsinki: BTJ Kirjastopalvelu Oy.

Nurmilaakso, M. 2011. Lapsen kielen kehittyminen. Pienen lapsen kielellinen tietoisuus osana kielen kehitystä. Teoksessa M. Nurmilaakso & A.-L. Välimäki (toim.) Lapsi ja kieli: kielellinen kehittyminen varhaiskasvatuksessa. Helsinki: Terveystieteiden ja hyvinvoinninlaitos, 30–41.

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2010. Yleisten kirjastojen laatusuositus. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2010:20. Viitattu 9.5.2017,
<http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/75513/OKM20.pdf>.

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2016a. PISA 2015: Suomalaisnuoret edelleen huipulla, pudotuksesta huolimatta. Viitattu 9.5.2017, http://minedu.fi/artikkeli/-/asset_publisher/pisa-2015-suomalaisnuoret-edelleen-huipulla-pudotuksesta-huolimatta.

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2016b. PISA-tutkimus ja Suomi. Viitattu 4.1.2017,
<http://www.minedu.fi/pisa>.

Saloniemi, M. 2016. Uusi Ison Omenan kirjasto avataan Ison Omenan palvelutorille 11.8. Helmet. Uutispalat. Viitattu 6.2.2017, [http://www.helmet.fi/fi-FI/Tapahtumat_ja_vinkit/Uutispalat/Uusi_Ison_Omenan_kirjasto_avataan_Ison_O\(100865\)](http://www.helmet.fi/fi-FI/Tapahtumat_ja_vinkit/Uutispalat/Uusi_Ison_Omenan_kirjasto_avataan_Ison_O(100865)).

Serafi, F. 2013. Supporting Boys as Readers. Reading teacher 67 (1) 2013, 40–42. Viitattu 14.2.2017, <http://web.a.ebsco-host.com.ezp.oamk.fi:2048/ehost/pdfviewer/pdfviewer?sid=2a217535-00a6-4272-8d2b-fc0b762b68ad%40sessionmgr4006&vid=12&hid=4107>.

Teinilä, L. 1990. Lastenkirjastotoiminnan tavoitteet. Teoksessa L. Teinilä, L. Laulajainen, R. Rintatassi & G. Spring (toim.) Lapsi, kieli ja mieli: lasten kulttuurista ja kirjastosta. Helsinki: Kirjastopalvelu Oy, 167–172.

Toiviainen, M. 2016. Mikä ihmeen #pojatkinlukee? Viitattu 5.1.2017,
<http://rosvot.fi/kalenterikarju/mika-ihmeen-pojatkinlukee>.

Vettenranta, J., Välijärvi, J., Ahonen, A., Hautamäki, J., Hiltunen, J., Leino, K., Lähteinen, S., Nissinen, K., Nissinen, V., Puhakka, E., Rautopuro, J. & Vainikainen, M.-P. 2016. PISA15 ensituloksia. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2016:41. Viitattu 2.3.2017,
<http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/79052/okm41>.

Vilka, H. & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Tammi.

Yliherva, A. 2002. "Piikkikantaisista hipaksiin" – Lapsen kielenkehitys ja sen tukeminen. Teoksessa E. Ainali (toim.) Kirja kantaa – Tarina tukee. Helsinki: BTJ Kirjastopalvelu Oy, 47–58.

LUETAAN YHDESSÄ!
Lastenkirjoja arkisista aiheista ja satujen maailmasta

Lisää lukuvinkkejä kirjastosta ja PIKI-verkkokirjastosta:
piki.verkkokirjasto.fi/web/arena/lapset

Satumetso-haulla voit etsiä kuva- ja satukirjoja aiheen mukaan:
piki.verkkokirjasto.fi/web/arena/satumetso

KANGASALAN KIRJASTO
Pääkirjasto / Lapset ja nuoret
Keskusaukio 2
36200 Kangasala
050 412 1617
kirjasto.lapset@kangasala.fi

Laatinut: Riina Dahman 4/2017
Kuvien lähde: Pixabay

MIKSI KANNATTAA LUKEA?

Lapselle lukeminen ja satujen kertominen ovat tärkeitä lapsen kielelliselle kehitykselle.

- ◆ Kun lapselle luetaan paljon, hänen sanavarastonsa kehittyy.
- ◆ Sanavarastoa tarvitaan, kun opetellaan lukemaan.
- ◆ Mitä laajempi sanavarasto lapsella on, sitä helpommin hän tunnistaa tekstistä sanoja.
- ◆ Hyvä lukutaito luo pohjan koulumenestykselle ja auttaa elämässä eteenpäin.

Kirjojen avulla lapsi oppii sosiaalisuutta ja erilaisia asioita elämästä.

- ◆ Tarinat auttavat lasta tunnistamaan omia ja toisten tunteita sekä oikean ja väärän.
- ◆ Tarinoiden avulla lapsi voi käsitellä jotakin hänelle itselleen tärkeää asiaa.
- ◆ Tarinoiden siivin lapsi pääsee monenlaisiin seikkailuihin.
- ◆ Aikuinen saa tarinoiden kautta eväitä ottaa lapsen kanssa esille vaikeita aiheita.

Lukeminen on arjen pelastaja ja mukavaa yhdessäoloa.

- ◆ Lukeminen auttaa lasta rauhoittumaan ja keskittymään.
- ◆ Yhteinen lukuhetki lisää lapsen ja aikuisen välistä läheisyyttä.
- ◆ Lukemisen lomassa on helppo keskustella kirjan herättämistä tunteista tai päivän tapahtumista.

Kirja on kiva kaveri, joka tuo iloa ja lohtua elämään!

Tähän valikoimaluetteloon on koottu Kangasalan kirjastoista löytyviä lasten kuva-, satu- ja runokirjoja. Kuvakirjat on jaoteltu pienten lasten elämään liittyvien aihepiirien mukaan, jotta aikuinen voisi helposti löytää tiettyyn tilanteeseen sopivan kirjan. Lisää aiheita voit kysyä kirjastosta.

MUKAVIA LUKUHETKIÄ!

KUVAKIRJOJA

Tutteja ja pottia
Tutista luopuminen ja potalle tai isolle pyytely opettelu voi tuntua vaikealta. Tässä kirjoja näiden haasteiden käsittelyyn.

Coderoy, Tracey : Pikkukarhun uusi potta. Mäkelä 2011. Kuvitus: Caroline Pedler

Künzler-Behncke, Rosemarie : Annin rakas tutti. Mäkelä 2008. Kuvitus: Sabine Kraushaar

Patricelli, Leslie : Potalla. Lasten Keskus 2012

Teräs, Miia: Elli ja tuttisuu. Otava 2012. Kuvitus: Karoliina Pertamo

Vestergaard, Hope : Vessavintitöt : muistele tätä kun sinulla on hätä! Tammi 2012. Kuvitus: Valeria Petrone

Weninger, Brigitte : Heippa, tutti! Lasten Keskus 2007. Kuvitus: Yusuke Yonezu

Willis, Jeanne : Kuka kykkii pytyllä? Mäkelä 2017. Kuvitus: Adrian Reynolds

Nukkumaanmeno ja univaikeudet
Aina ei malttaisi nukkua ja pelotkin saattavat vaivata. Nämä kirjat auttavat käsittelemään unettomuutta.

Bingham, Janet : Yötä päivää ystävykset. Mäkelä 2010. Kuvitus: Rosalind Beardshaw

Brown, Margaret Wise : Hyvää yötä, pikku karhu. Gummerus 2016. Kuvitus: Julie Clay

Harjanne, Maikki : Santtu kukkuu. Otava 2006

John, Jory : Pää tyynyyn! Karisto 2016. Kuvitus: Benji Davies

Kirkkopelto, Katri : Oona ja Eetu : ei nukuta! Lasten Keskus 2012. Teksti: Mervi Wäre

Melling, David : Huuon iltapuuhat. Mäkelä 2015

Mongredien, Sue : Henri ja hirviö. Mäkelä 2013. Kuvitus: Nick East

Pfister, Marcus : Kauniita unia, sateenkaarikala. Lasten Keskus 2012

Teräs, Miia : Elli ja unenpää. Otava 2013. Kuvitus: Karoliina Pertamo

Tunteet ja niiden hallinta

Tunteita on monenlaisia eikä mikään tunne ole väärä. Näissä kirjoissa käsitellään omaa tahtoa, uhmaa, kiukkua, kärsimättömyyttä ja muiden huomioimista.

Amant, Kathleen : Älä pure, Hilla! Lasten Keskus 2015

Appelgren, Tove : Vesta-Linnea ja hirviö-äiti. Tammi 2001. Kuvitus: Salla Savolainen

Chou, Yih-Fen : Ei sanoo Mimi. Pieni karhu 2008. Kuvitus: Chih-Yuan Chen

Corderoy, Tracey : Tämä on minun! Mäkelä 2012. Kuvitus: Caroline Pedler

Coderoy Tracey : Nyt heti! Mäkelä 2016. Kuvitus: Tim Warnes

Fischer, Ulrike : Kuka saa päättää? Mäkelä 2012. Kuvitus: Manfred Tophoven

Harjanne, Maikki : Santtu kiusaa. Otava 2008

Jones, Richard : Tunteet. Lasten Keskus 2016. Teksti: Libby Walden

Jones, Stella J. : Karhun ärripurrapäivä. Mäkelä 2016. Kuvitus: Alison Edgson

Kanto, Anneli : Kastehelmi Virtanen ja oma tahto. Karisto 2012. Kuvitus: Noora Katto

Kontiolari, Marja : Nelli ja Osku : leijona yökylässä. WSOY 2014. Kuvitus: Virpi Penna

Korolainen, Tuula : Kissa Killin kiukkupussi. Tammi 2007. Kuvitus: Christel Rönn

Mäki, Anna Maria : Manna ja mahaluu. Myllylahti 2017. Kuvitus: Terese Bast

Rankin, Laura : Minun vuoron! Mäkelä 2017

Rieckhoff, Sibylle : Miten olisi anteeksi! Lasten Keskus 2010. Kuvitus: Sophie Schmid

Stenberg, Birgitta : Perttua harmittaa. Mäkelä 2006. Kuvitus: Mati Lepp

Rohkeus ja itsetunto

Näissä kirjoissa käsitellään ujoutta ja pelkojen sekä ennakkoluulojen voittamista.

Andreae, Giles : Rohkeutta, pikku pingviini! Mäkelä 2017. Kuvitus: Guy Parker-Ress

Bright, Rachel : Kyllä, sanoi koala. Mäkelä 2017. Kuvitus: Jim Field

Buckingham, Matt : Arkajalka Artturi. Mäkelä 2014

Frölander-Ulf, Lena : Minä, Muru ja metsä. Kustantamo S&S 2016

Harainen, Pirkko : Rohkeasti vaan, Empo. Mäkelä 2016. Kuvitus: Ulla Virkamäki

4

Kanto, Anneli : Paavo Virtanen ja pimeys. Karisto 2014. Kuvitus: Noora Katto

Koppens, Judith : Hiiri uskaltaa. Lasten Keskus 2014. Kuvitus: Eline van Lindehuizen

Little, Penny : Urhea pikku pöllö. Mäkelä 2013. Kuvitus: Sean Julian

Stewart, Amber : Rohkea myyrä. Aurinko 2012. Kuvitus: Layn Marlow

Willis, Jeanne : Paikoilla, valmiina, hyppää! Mäkelä, 2015. Kuvitus: Adrian Reynolds

Olemme erilaisia

Jokainen meistä on oma ainutlaatuisen itsensä. Nämä kirjat kertovat erilaisuudesta ja sen hyväksymisestä.

Agnello, Elena : Minä olen Alex. Pieni Karhu 2016. Kuvitus: Adrie Le Roux

-Erläise t ystävät, monikulttuurisuus

Bell, Niina : Leggäkerttu ilman pilkkuja. Invalidiilitto 2016. Kuvitus: Ilona Sundelle & Raine Vasquez

-Vammaisuus

Happonen, Kaisa : Mur, eli karhu. Tammi 2016. Kuvitus: Anne Vasko

Harainen, Pirkko : Emma ja erilainen perhe. Mäkelä 2008. Kuvitus: Leena Lumme

-Erläisia perhemuotoja

Hytönen, Ville : Hipinääsi apinahiisi. Tammi 2013. Kuvitus: Matti Pikkujämsä

Merino, Gemma : Krokotiili, joka inhosi vettä. Tactic 2014

Pelliccioni, Sanna : Onni-poika saa uuden ystävän. Minerva 2012

-Monikulttuurisuus

Rempt, Fiona : Superkamut : ei mikään tavistintti. Lasten Keskus 2014

Teckentrup, Britta : Rähmärepylä. Lasten Keskus 2015

Walton, Jessica : Olen ystäväsi aina : tarina rohkeudesta ja rakkaudesta. Otava 2016. Kuvitus: Dougal MacPherson

-Sukupuoli-identiteetti

5

Perhe kasvaa ja sisarusuhteet kehittyvät

Uusi perheenjäsen herättää ihmetystä ja kysymyksiä. Näissä kirjoissa kerrotaan sisarusuhteiden tuloa aiheuttamista tunteista ja sisarusuhteiden välisistä suhteista.

Alborough, Jez : Mieli ja uusi veli. Mäkelä 2015

Burningham, John : Milloin vauva tulee? Tactic 2014. Kuvitus: Helen Oxenbury

Glori, Debi : Mistä tuo vauva tulla tupsaht? Mäkelä 2005

Hirst, Daisy : Ei käy pänsä, Antero! Lasten Keskus 2016

Kanto, Anneli : Perttu Virtanen ja kauha a kateus. Karisto 2012. Kuvitus: Noora Katto

Kirkkopelto, Katri : Oona ja Eetu : eri mieltä. Lasten Keskus 2011. Teksti: Mervi Wäre

Louhi, Kristiina : Tomppa ja Piimänäkki. Tammi 2015

McAllister, Angela : Rakastan sinua, pikku Eelis. Mäkelä 2013. Kuvitus: Daniel Howarth

Moost, Nele : Vauveli kasvaa äidin vatsassa. SLEY-kirjat 2001. Kuvitus: Michael Schober

Ormerod, Jan : Vaihdevauvat. Vaukirja 2014. Kuvitus: Andrew Joyner

Papayanni, Maria : Tahdon voittaa! Lasten Keskus 2013. Kuvitus: Eve Tharlet

Pelliccioni, Sanna : Onni-pojasta tulee isovelji. Minerva 2009

Rekola, Teija : Eetu ja ruma rusina. WSOY 2013. Kuvitus: Mervi Lindman

Tiainen, Carolina : Venla ja pikkuinen sisko Niti tiikereiden maasta. Kustannus HD 2013. Kuvitus: Irina Davidova

Virtanen, Leena : Pikku Xing. Tammi 2004. Kuvitus: Salla Savolainen

-Kaksi viimeistä kirjaa käsittelevät adoptiota

Muuttuvia tilanteita perheessä

Näissä kirjoissa käsitellään erilaisia perheessä tapahtuvia muutoksia kuten avioeroa ja uuteen kotiin muuttamista.

Anholt, Laurence : Pikku tipun kaksi pesää. Mäkelä 2014. Kuvitus: Jim Coplestone

Endres, Brigitte : Nilon uusi perhe. Mäkelä 2008. Kuvitus: Irmgard Paule

Eyen, Cécile : Pikkusuden kaksi kotia. Mäkelä 2005

6

Harainen, Pirkko : Tekemistä riittää, Emma. WSOY 2012. Kuvitus: Leena Lumme

-Vanhemman työttömyys

Louhi, Kristiina : Tompan uusi koti. Tammi 2012

Mäkelä, Hannu : Miisan uusi perhe. Tammi 2005. Kuvitus: Marika Majjala.

-Löytyy satukirjojen hyllystä

Rieckhoff, Sibylle : Lissu muuttaa. Mäkelä 2013. Kuvitus: Jürgen Rieckhoff

Salmi, Anna : Kallistuva talo. Väestöliitto, Perheverkko 2012

-Vanhempien riidat

Wagner, Anke : Timo ja Piko muuttavat. Lasten Keskus 2012. Kuvitus: Eva Eriksson

Walsh, Melanie : Minulla on kaksi kotia. Nemo 2013

Päivähoitoon ja esikouluun

Nämä kirjat valmistavat päiväkotiin tai eskariin lähtijää tulevaan muutokseen.

Cousins, Lucy : Maisa menee päiväkotiin. WSOY 2009

Havukainen, Aino & Toivonen, Sami : Tatu ja Patu päiväkodissa. Otava 2004

Kanto, Anneli : Veera Virtanen ja esikoulu. Karisto 2013. Kuvitus: Noora Katto

Kirkkopelto, Katri : Oona ja Eetu : päivä hoidossa. Lasten Keskus 2010. Teksti: Mervi Wäre

Koskimies, Pirkko : Pupu Tupuna päiväkerhossa. Sanoma Magazines Finland 2011

Louhi, Kristiina : Tomppa ja kissantassut. Tammi 2003

Melling, David : Huuko menee päiväkotiin. Mäkelä 2015

Pelliccioni, Sanna : Onni-poika menee eskariin. Minerva 2016

Pelliccioni, Sanna : Onni-poika menee päiväkotiin. Minerva 2010

Opitaan ja koetaan uutta

Näissä kirjoissa tuustutaan erilaisiin uusiin asioihin ja tilanteisiin.

Cousins, Lucy : Maisa tutkii ja touhua. WSOY 2017

-Maisa käy museossa sekä uimahallissa ja menee yökylään.

Harjanne, Maikki : Santtu yökylässä. Otava 2007

Kanto, Anneli : Vilma Virtanen ja uimaito. Karisto 2011. Kuvitus: Noora Katto

7

Katajavuori, Riina : Pulmu reissaa. Kustantamo S&S 2017. Kuvitus: Salla Savolainen

Nicholson, Sue : Pipsa ja Jyri luistimilla. Otava 2014

Patricelli, Leslie : Hius. Lasten Keskus : Kirjapaja 2017
-*Ensimmäinen kerta parturissa*

Pelliccioni, Sanna : Onni-poika menee mummolaan. Minerva 2014

Puranen, Tuula : Miina ja Manu kirjastossa. Satukustannus 2014. Kuvitus: Kristian Huittala

Rentta, Sharon : Simo oppii ajamaan. Mäkelä 2009

Ruuska, Kerttu : Elsa luistelemassa. Sanoma Pro 2014. Kuvitus: Nadja Sarell

Ruuska, Kerttu : Elsa uimahallissa. Sanoma Pro 2014. Kuvitus: Nadja Sarell

Ruuska, Kerttu : Elsa ja Lauri matkustavat. Sanoma Pro 2015. Kuvitus: Nadja Sarell

Lääkäriin

Näiden kirjojen avulla lapsi voi tutustua erilaisiin lääkärikäynteihin.

Campanella, Marco : Hermanni Hiiri hammaslääkärissä. WSOY 2009. Teksti: Anna Casalis

Harjanne, Maikki : Mintun lääkärikirja. Otava 2014

Havukainen, Aino & Toivonen, Sami : Veera lääkäriässä. Otava 2012

Koskimies, Pirikko : Pupu Tupuna neuvolassa. Sanoma Magazines Finland 2012

Louhi, Kristiina : Tomppa ja tohtori korva. Tammi 2017

Mueller, Dagmar : Kutinajahti. Mäkelä 2009. Kuvitus: Mathias Weber
-*Atopia*

Portin, Tuula : Roosa sairaalassa. Päivä 2016. Kuvitus: Susanna Sinivirta
-*Uskonnollinen kirjallisuus*

Puranen, Tuula : Miina ja Manu ensiavussa. Satukustannus 2016. Kuvitus: Kristian Huittala

Schneider, Sylvia : Veeti ja kiusan kappaleet. Mäkelä 2008
-*Leukemia*

8

Kun on surun aika

Kirjan avulla voi käsitellä surua ja löytää oikeat sanat ikävän hetkellä.

Chichester-Clark, Emma : Koirien taivas. Mäkelä 2003
-*Lemmikin kuolema*

Durant, Allan : Aina ja ikuisesti. Mäkelä 2004. Kuvitus: Debi Glori

Hartman, Bob : Tilkkutaulu. Päivä 2011. Kuvitus: Susie Poole
-*Isäisen kuolema, uskonnollinen kirjallisuus*

Hudson, Charlotte : Äiti tulee pian. Mäkelä 2005. Kuvitus: Mary McQuillan
-*Äidin sairaus*

Härmälä, Anna : Suruposki. Kustantamo S&S 2016
-*Isomumman kuolema*

Karlström, Sanna : Siilin laulu. Kustantamo S&S 2016. Kuvitus: Marika Majjala
-*Isäidin kuolema*

Kuisma, Titta : Puuvanhus ja pikku koivu. Pieni karhu 2010. Kuvitus: Laila Neva-kiwi

Liikkanen, Annu : Hei vaan mummi! Lasten Keskus 1998

Parvela, Timo : Tuleeko vaari vielä takaisin? WSOY 2009. Kuvitus: Ralph Bränders

Robberecht, Thierry : Eeva kadonneiden siskojen maassa. Lasten Keskus 2004. Kuvitus: Philippe Goossens
-*Sisaruksen kuolema*

Teckentrup, Britta : Muistojen puu. Lasten Keskus 2013

9

SATUKIRJOJA

Huovi, Hannele : Maailman paras napa : satuja sinusta. Tammi 2005. Kuvitus: Kristiina Louhi
-*Satukokoelman tarinat kertovat ihmisen eri kehonosista hauskaalla ja värikkäällä tavalla.*

Hytönen, Ville : Ötökkämaan tarinat. Tammi 2014. Kuvitus: Virpi Penna
-*Runoja ja tarinoita sisältävä kirja vie lukijan matkalle ätökäitten ikaikaisen valtakuntaan. Tarinat ovat hauskoja ja opettavaisia.*

Kaiken maailman eläinsadut (toim. Katriona Kauppila). Otava 2011. Kuvitus: Matti Pikkujämsä
-*Kirjan sadut on jaettu kolmeen osioon; eläimistä kertoviin kansansatuihin, perinteisiin eläinsatuihin ja aikamme eläinsatuihin.*

Karjalainen, Elina : Uppo-Nalle. WSOY 2011

Knutsson, Gösta : Pekka Töpöhännän suuri satukirja. Gummerus 2014. Kuvitus: Iben Clante

Lampela, Hannele : Prinsessa Pikkirikki. Otava 2016. Kuvitus: Ninka Reittu
-*Kolme hyväntuulista ja hauskaa satua prinsessasta, joka pistää tuulemaan yhdessä koiransa Makkaran kanssa.*

Lindgren, Astrid : Peppi Pitkätossu. WSOY 2007. Kuvitus: Lauren Child

Lindgren, Astrid : Vaahteramäen Eemeli ja pikku tida. WSOY 2008. Kuvitus: Björn Berg

Parvela, Timo : Hyvän mielen iltasatuja. WSOY 2012. Kuvitus: Virpi Penna.
-*Monenlaisia kertomuksia sisältävä kirja, jossa on mukana myös Anna ja Antti -sarjan tarinoita.*

Suomen lasten iltasadut (toim. Laila Hirvisaari ja Anja Salokannel). Otava 2015. Kuvitus: Emmi Jormalainen
-*Perinteisiä satuja sisältävä kokoelma, jossa mukana mm. Ruma ankanpoikanen, Hannu ja Kerttu, Tuhkimo ja Keisarin uudet vaatteet*

Tammen suuri satukirja (toim. Ismo Loivamaa). Tammi 2002. Kuvitus: Leena Lumme
-*Suomalaisia satuklassikoita ja tuntemattomampia tarinoita*

Mäkinen, Kirsti : Topeliuksen lukemisia lapsille. WSOY 2013. Kuvitus: Risto Suomi
-*Topeliuksen satuklassikoita uudelleen kerrottuna*

Vikström-Jokela, Monica : Kuningas Tollo ja Alavian asukit. Lasten Keskus 2014. Kuvitus: Nina Häikiö
-*Tarina erilaisuudesta ja toisten kunnioittamisesta*

10

RUNOJA JA LORUJA

Huovi, Hannele : Ihme juttu! : runoja isoista ja pienistä ihmeistä. Kirjapaja 2012. Kuvitus: Karoliina Pertamo
-*Kirjan runoissa ihmetellään arkisia asioita, jotka muuttuvat tarpeeksi yllätyksellisiksi.*

Itkonen, Jukka : Hirvi irvistää. Lasten Keskus 2016. Kuvitus: Matti Pikkujämsä.
-*Hauskoja runoja suomalaisen metsän eläimistä*

Jos sul' hysti on : Suomen lasten leikkirunot (toim. Ismo Loivamaa). Minerva 2014. Kuvitus: Rudolf Koivu
-*Suomalaisia lastenrunoja ja -loruja kautta aikojen*

Karvonen, Inkeri : Hupsuja hassuja hipsukatassuja. Otava 2016. Kuvitus: Emmi Jormalainen
-*Runoja ja loruja vauvoille ja taaperaille*

Kultasen, Vaukirja 2015. Kuvitus: Annie Kubler.
-*Loruja, tarinoita, lauluja ja riimejä perheen pienimmille. Sisällysluettelosta saa vinkkiä siitä minkä ikäisille eri tekstit sopivat erityisen hyvin.*

-*Löytyy katselukirjojen hyllystä.*

Kunnas, Kirsi : Tiitiäisen satupuu. WSOY 1972. Kuvitus: Maija Karma
-*Suomalaisen lastenrunouden klassikkoteos*

Lundström, Hanna : Onnen kuplia : runoja aloittelijoille. Kustantamo S&S 2016. Kuvitus: Maija Hurme
-*Runoissa tutkaillaan pienen lapsen arkista ympäristöä*

Marttinen, Tittamari : Riemukas metsäretki. Mäkelä 2015. Kuvitus: Marjo Nygård
-*Kirjan runoissa sukeltaan syksyiseen metsään*

Nuotio, Eppu : Silkkipaperitaivas : rakastamisrunoja vauvoille. Tammi 2005. Kuvitus: Virpi Penna
-*Runoja ja leikkiohjeita vauvan ja vanhemman yhteisiin hetkiin*

Riimikissa kikattaa : runohetkiä pienille (toim. Anna Anttonen & Kati Inkalaj). Tammi 2013. Kuvitus: Karoliina Pertamo
-*Runoja, leikkejä ja lauluja. Sisältää myös nuotit.*

Venho, Johanna : Linnunmaitoa kainalokanoille. Lasten Keskus 2015. Kuvitus: Marjo Nygård
-*Runoja lapsen päivästä erilaisine tunteineen*

Venho, Johanna : Puolukkavarvas. WSOY 2006. Kuvitus: Anna Peltola
-*Vauvojen maailmaa kuvaavia runoja*

11

PERHE-ELÄMÄÄ
Kirjallisuutta vanhemmuuden
ja kasvatuksen tueksi

Lisää luvuvinkkejä kirjastosta ja PIKI-verkkokirjastosta:
piki.verkkokirjasto.fi/web/arena

KANGASALAN KIRJASTO
Pääkirjasto
Keskusaukio 2
36200 Kangasala

Tietopalvelu
050 407 3903
kangasalan.kirjasto@kangasala.fi

Lapset ja nuoret
050 412 1617
kirjasto.lapset@kangasala.fi

Laatinut Riina Dahman 4/2017
Kuvien lähde: Pixabay

LAPSET, VANHEMMUUS JA KASVATUS

Alfven, Malin & Hofsten, Kristina : Uhmakirja. Tammi 2012. Hyllypaikka: 14.61 ALF
Kirjassa käydään läpi lapsen eri uhmakausia ja sitä miksi uhma on välttämätöntä lapsen kehitykselle.

Aron, Elaine N. : Erityisherkkä lapsi. Nemo 2015. Hyllypaikka: 14.4 ARO
Kirja antaa neuvoja erityisherkkyyden huomioimiseen kasvatuksessa.

Cacciatore, Raisa; Kuukkuri, Jari : aggressiokasvattajan käsikirja - vauvasta kouluikään (toim. Vuokko Hurme). Väestöliitto : VL-markkinointi 2008. Hyllypaikka: 38.1 CAC
Kirja antaa eväitä kohdata ja käsitellä omia ja lapsen tunteita.

Cacciatore, Raisa ; Korteniemi-Poikela Erja & Huovinen, Maarit : Miten tuen lapsen ja nuoren itsetuntoa. WSOY 2008. Hyllypaikka: 14.4 CAC
Kirja käsittelee lapsen itsetunnon rakentumista ja sitä miten sitä voi tukea.

Furman, Ben : Muksuopin lomous : uusi tapa auttaa lapsia voittamaan psyykkiset ongelmat. Tammi 2010. Hyllypaikka: 38.1 FUR
Kirja esittelee Muksuoppi-ohjelman, jonka avulla voidaan ratkaista erilaisia lasten ongelmia oppimisen kautta.

Hakala, Juhana T. : Isän kasvatusero. Gummerus 2009. Hyllypaikka: 38.1 HAK
Kirja on suunnattu erityisesti pienten lasten isille ja siinä pureudutaan tavallisen arjen kasvatuskysymyksiin ja ojanhallintaan.

Hermanson, Elina : Kotineuvola : terveys syntymästä kouluikään. Duodecim 2012. Hyllypaikka: 59.6 HER
Tietoa lapsen terveydestä ja kehityksestä sekä asiaa vanhemmuudesta ja kasvatuksesta.

Huttunen, Tiina & Heikkinen Kirsi : Pää edellä : näin tuet lapsesi aivojen kehitystä. WSOY 2017. Hyllypaikka: 38.1 HUT
Yleistajuinen kirja aivojen kehityksestä ja lapsen kasvun tukemisesta kulloisessakin kehitysvaiheessa.

Juusola, Mervi : Vahvaksi rakastetut lapset. Otava 2011. Hyllypaikka: 38.1 JUU
Kirjassa esitellään lapsen sosiaaliseen kasvamiseen vaikuttavia asioita ja kehoitetaan eri luonteisten lasten kasvattamisesta.

Kauppila, Elina : Ihana perhe : tietoisien vanhemmuuden ABC. Viisas Elämä 2016. Hyllypaikka: 38.1 KAU
Kirja käsittelee tietoisia läsnäoloa ja antaa vinkkejä arkisten ongelmien selättämiseen. Sisältää paljon esimerkkilanteita.

Keltinkangas-Järvinen, Liisa : Pienen lapsen sosiaalisuus. WSOY 2012. Hyllypaikka: 14.61 KEL
Kirjassa käydään läpi alle kolmevuotiaan lapsen sosiaalisten taitojen kehitystä ja kodin, päivähoiton ja ryhmän roolia tässä asiassa.

Keski-Rahkonen, Anna & Nalbantoglu, Minna : Unihiekkaa etsimässä : ratkaisuja vauvan ja taaperon unipulmiin. Duodecim 2015. Hyllypaikka: 59.6 KES
Kirja kertoo lapsen unirytmistä ja unesta eri näkökannalta ja antaa neuvoja pienten lasten univaikeuksien korjaamiseen.

Kyrönlampi-Kylmälahti, Taina : Lapsen hyvä arki. Kirjapaja 2010. Hyllypaikka: 30.51 KYR
Lapsella on luonnostaan kiireeton tahti. Tämä kirja pureutuu siihen, miten lapsen arjesta voisi tehdä hitaampaa ja kiireettömämpää.

Lundán, Arja : Konsttit vähissä? : ratkaisuja haastaviin kasvatustilanteisiin. PS-kustannus 2012. Hyllypaikka: 38.1 LUN
Kirja auttaa kasvattajaa ymmärtämään lapsen toimintatapoja ja antaa vinkkejä erilaisten kasvatustilanteiden käsittelemiseen esimerkkien kautta.

Matilainen, Tuula : Lapsi elää rutineista : helppo ja hyvä arki. Gummerus 2008. Hyllypaikka: 38.1 MAT
Kirja opastaa säännöllisen päivärytmin luomiseen.

Rantala, J. Äiti, älä tottele! : (kaiken maailman kasvatusoppaita). Gummerus 2014. Hyllypaikka: 38.1 RAN
Kirjassa käydään läpi kirjoittajan perheen sunnuntaipäivää ja siihen liittyviä tilanteita ja tunteita sekä opastetaan vanhempia kuuntelemaan itseään.

Rotkirch, Anna : Yhdessä : lapsen kasvatusta ei ole yksilöllä. WSOY 2014. Hyllypaikka: 38.1 ROT
Kirja käsittelee perhe-elämän haasteita eri näkökulmista ja pureutuu yhteisöllisyyden merkitykseen lapsen kasvatuksessa.

Sinkkonen, Jari : Mitä lapsi tarvitsee hyvään kasvuun. WSOY 2008. Hyllypaikka: 14.61 SIN
Kirjassa käsitellään lapsen varhaisen vuosien merkitystä hyväälle kasvulle. Lapsen stressi, ylikuormitus ja aggressiot nostetaan kirjassa esiin.

Sinkkonen, Jari & Korhonen, Laura : Pulassa lapsen kanssa. Duodecim 2015. Hyllypaikka: 38.1 SIN
Kirjassa käydään esimerkkien kautta läpi lapsen kasvatukseen liittyviä haasteita ja annetaan tietoa lapsen kasvun ja kehityksen vaikeuksista.

Suntio, Reija : Kesytä jännitys : opas kasvattajalle. PS-Kustannus 2015. Hyllypaikka: 38.1 SUN
Tietoa jännittämisestä ja harjoituksia jännityksen purkamiseen ja tunnetaitojen vahvistamiseen.

Törönen, Hannele : Vauvan kanssa vanhemmaksi : selviytymisen ja ilon kirja. Kirjapaja 2015. Hyllypaikka: 14.8 TOR
Kirja tarjoaa tukea vanhemmille, jotka kamppailevat uupumuksen, huolen ja pelkojen kanssa.

Viljamaa, Janne : Anna lapsen onnistua. Gummerus 2008. Hyllypaikka: 38.1 VIL
Kirjassa pohditaan hyvän itsetunnon syntymistä lapsella ja autetaan kasvattajaa ymmärtämään itseään ja toimintatapojaan.

Viljamaa, Janne : Mitä minä teen tämän lapsen kanssa? : haastavan lapsen kasvatus. Minerva 2010. Hylläpaikka: 38.1 VIL

Kirjan käsitellään erilaisia persoonallisuksia ja temperamenteja sekä neurologisia poikkeamia kuten ADHD:tä, autismia ja aspergeria.

IHMISUUTEET

Laajasalo, Taina & Salmi, Silja : Kun kolmesta tulee neljä : opas toisen lapsen saaville perheille. Atena 2013. Hylläpaikka: 38.1 LAA

Malinen, Vuokko & Larkela, Pekka : Parisuhde : uusperheen ydin. VL-Markkinointi 2011. Hylläpaikka: 14.8 MAL

Parker, Jan & Stimpson, Jan : Sisarusuhteet : kilpailua ja rakkautta. Otava 2004. Hylläpaikka 14.8 PAR

Pysytään yhdessä (toim. Raisa Cacciatore ; Sanna Heinonen ; Essi Juvakka & Minna Oulasmaa). Otava 2006. Hylläpaikka: 14.8 PYS

Rantala, Janna : Parintaju : parisuhde lapsiperheessä. Gummerus 2016. Hylläpaikka: 14.8 RAN

ERILAISET PERHEMUODOT

Alasalmi, Päivi : Loistava yksinhuoltajuus. Gummerus 2011. Hylläpaikka: 30.15 ALA

Karhumäki, Heli: Lapsi suoraan sydämeeni : kokemuksia adoptiosta. Sley-kirjat 2005. Hylläpaikka: 37.4 KAR

Lapsi uusissa oloissa (toim. Jari Sinkkonen & Kaisa Tervonen-Arnkil). Duodecim 2015. Hylläpaikka: 37.4 LAP

Kirjan teema on kiintymyssuhteen kehitys lapsilla, ja tka ovat uudessa tilanteessa esimerkiksi adoption tai sijoituksen kautta.

Murtorinne-Lahtinen, Minna : Hyvä paha äitipuoli : uusperheen arjesta. Kirjapaja 2013. Hylläpaikka: 30.15 MUR

Mäkitjärvi, Leena : Kahden kodin lapset : miten tuen lasta vanhempien avioerosa. Docendo 2014. Hylläpaikka: 37.42 MAK

Raittila, Kaisa & Sutinen, Päivi : Huonetta vai sukua : elämää uusperheessä. Kirjapaja 2008. Hylläpaikka: 30.15 RAI

Sateenkaaren alla : kertomuksia perheistä (toim. Maria Rintamäki ; Hanna-Leena Autio ; Karoliina Riihiluoma & Liisa Suvanne). Atena 2015. Hylläpaikka: 30.15 SAT

Sateenkaariperheiden kertomuksia elämästä.

4

KOKEMUKSIA VANHEMMUDESTA JA PERHE-ELÄMÄSTÄ

Tietokirjallisuutta

Aalto, Mikko ; Heinonen, Valpuri ; Kantoluoto, Sari ym. : Leijonaemojen tarinat : kasvu erityislapsen vanhemmaksi. Leijonaemot 2015. Hylläpaikka: 59.53 AAL

Isän kokemus (toim. Petteri Eerola & Johanna Mykkänen). Gaudeamus 2014. Hylläpaikka: 30.15 ISA

Juusola, Mervi : Äidin voimakirja. Otava 2009. Hylläpaikka: 30.15 JUU

Katajuvori, Riina : Perhehytti : havaintoja lapsista ja vanhemmuudesta. Karisto 2012. Hylläpaikka: 04 KAT

Rämö, Satu & Lahti, Katja : Vuoden mutsi. Otava 2014. Hylläpaikka: 14.8 RÄM

Rämö, Satu & Lahti, Katja : Vuoden mutsi 2. Otava 2014. Hylläpaikka: 14.8 RÄM

Silfverberg, Anu : Äititortti : kirjoituksia lisääntymisestä. Teos 2013. Hylläpaikka: 04 SIL

Sinkkonen, Jari : Isäksi ensi kertaa. 2012. Hylläpaikka: 14.8 SIN

Tanskanen, Elna : Jetlagissa : yhdellä kädellä kirjoitettu opas vauvavuoteen. Helsinki-kirjat 2011. Hylläpaikka: 59.6 TAN

Ylitalo, Mia : Äitiyden roolimekossa : ensikertalaisten äitien viisauksia ja epäviisauksia. WSOY 2007. Hylläpaikka: 17.3 YLI

Runoja

Kaskinen, Anna-Mari : Lapsista sen näkee : sanoja vanhemmuudesta. Kirjapaja 2011. Hylläpaikka: 82.2 KAS

Marttinen, Tittamari : Äidin karkkipäivä. WSOY 2003. Kuvitus: Virpi Talvitie. Hylläpaikka: 82.2 MAR

Vauvaonnea (toim. Tiina Laaninen). Kirjapaja 2010. Kuvitus: Minna L. Immonen. Hylläpaikka: 82.2 VAU

Kaunokirjallisuutta

Hietamies, Eve : Tarhapäivä. Otava 2012. Hylläpaikka: 84.2 HIE

Hietamies, Eve : Väsyttö. Otava 2010. Hylläpaikka: 84.2 HIE

Hietamiehen hersyvät romaanit kertovat yksinhuoltajaisän arjesta.

Paloheimo, Laura : Mama Mojo. Otava 2014. Hylläpaikka: 84.2 PAL

Viuhdyttävä kirja äidin tunteista vauva-arjen keskellä.

Röning, Inga : Hippäinen. Tammi 2015. Hylläpaikka: 84.2 RÖN

Röning, Inga : Unisammakko. Tammi 2016. Hylläpaikka: 84.2 RÖN

Röningin ensimmäisessä kirjassa pureudutaan raskausaikaan ja toisessa eletään vauvaperheen arkea.

5

Taatila, Hippo : Isipappabluus. Into-Kustannus 2014. Hylläpaikka: 84.2 TAA

Mustan huumorin sävyttämä kirja tuoreen isän tuntemuksista.

Vartiainen, Petri : Isäsenojo. Otava 2014. Hylläpaikka: 84.2 VAR

Perheenisän tunteja ja syviä ajatuksia elämästä ja isyydestä.

Westman, Ina : Syliin. Kosmos 2016. Hylläpaikka: 84.2 WES

Puhutteleva kirja äitydestä ja sen monista puolista sekä siitä miten kaikki ei aina mene niin kuin on odotettu.

Vitsejä ja sarjakuvia

Ala-Ojala, Sanna : Ätti ääriolosuhteissa ja muita tapauksia ruuhka-aikailta. Suuri kurpitsa 2013. Hylläpaikka: 85.32 ALA

Havukainen, Aino & Toivonen, Sami : Kaikki kotona? Otava 2015. Hylläpaikka: 85.32 HAV

Kirkman, Rick & Scott, Jerry : Kaksi ynnä yksi on yllin kyllin. Arktinen banaani 2007. Hylläpaikka: 84.2 SA KIR

Kirkman, Rick & Scott, Jerry : Pikkuveli valvoo. Arktinen banaani 2008. Hylläpaikka: 84.2 SA KIR

Perättä, Pirkko-Liisa : Isän parhaat naurut. Otava 2013. Kuvitus: Annika Mannström. Sijainti: Huumori. Hylläpaikka: 84.2 PER

Larocnet, Manu & Ferri, Jean-Yves : Maallemuuttajat 4, Retkikamäen lautturit. WSOY 2011. Hylläpaikka: 85.32 SA LAR

Terho, Jari : Mukula : kuuluisat ensimmäiset sanat. Arktinen banaani 2012. Hylläpaikka: 85.32 SA TER

Tukiainen, Katja : Rusina. Like 2008. Hylläpaikka: 84.2 SA TUK

PUUHAILLAAN YHDESSÄ LASTEN KANSSA

Kädentaitoja

Luotonen, Katriona & Kolar, Jonna : Nam! Lasten keittokirja. Readme.fi 2015. Nuortenosasto. Hylläpaikka: 68.2 LUO

Niemelä, Reetta : Miija nikkaroi. Otava 2009. Kuvitus: Leena Lumme. Nuortenosasto. Hylläpaikka: 65.1 NIE

Pekkala, Risto : Koko perheen suuri nikkarointikirja. Readme.fi 2013. Hylläpaikka: 65.1 PEK

Pérez, Camilla & Flodin, Lisa : Minä osaan leipoa! Mäkelä 2011. Kuvat: Charlie Drevstam. Nuortenosasto. Hylläpaikka: 68.24 PER

Vireaho, Johanna & Tammikari, Sari : Muksuperheen puuhakirja. WSOY 2009. Hylläpaikka: 65 VIR

6

Woram, Catherine : Askarrellaan yhdessä. Gummerus 2007. Kuvat: Vanessa Davies. Hylläpaikka: 65 WOR

Musiikkia ja lauleleikkijä

Luokkala, Marika & Luokkala, Luri : Lähdetään musiikkimatalle : opas soiville poluille ja rytmikkäille reiteille. Suomen Musiikkimatka 2015. Sis. CD:n ja leikkiohjeet. Hylläpaikka: 78.3112 LUO

Perkiö, Soili : Vauvan vaaka : lauluja ja leikkejä vauvaperheille. Tammi 2002. Sis. CD:n ja leikkiohjeita. Hylläpaikka: 78.3112 PER

Pienet sammakot ja muita eläinlajia (toim. Niina Bell). Tammi 2008. Kuvat: Anne Peltola. Sis. CD:n ja leikkiohjeita. Hylläpaikka: 78.3112 PIE

Sopanen, Satu & Kaikkonen, Markku : Leikitunti. Otava 2001. Sis. CD:n ja leikkiohjeita. Hylläpaikka: 78.3112 SOP

Sopanen, Satu & Kaikkonen, Markku : Lystitunti. Otava 2006. Sis. CD:n ja leikkiohjeita. Hylläpaikka: 78.3112 SOP

Täti Monika : Lasten kivat lauleleikit (toim. Virpi Kar). F-kustannus 2009. Kuvat: Pirkko Huttunen. Sis. CD:n ja leikkiohjeita. Hylläpaikka: 78.3112 TÄT

Ystäväni, tuttavani : lauleleikkijä lapsille (toim. Niina Bell). Tammi 2006. Kuvat: Anne Peltola. Sis. leikkiohjeita. Hylläpaikka: 78.3112 YST

Liikuntaa ja leikkejä

Hurme, Vuokko : Tehdään taidetta : 100 vinkkiä lapsiperheen luoviin hetkiin. Minerva 2011. Hylläpaikka: 79.8 HUR

Hippa! : 49 sisä- ja ulkoleikkiä. WSOY 2003. Kuvitus: Pija Lindenbaum. Leikit: Gun-Britt Stenstedt. Nuortenosasto. Hylläpaikka: 79.84 HIP

Kullström, Minna & Ruotsalainen, Satu-Maria : Lasten liikuntakirja : yhdessä tehden kiukunpuuskasta riemurumbaan! Readme.fi 2014. Hylläpaikka: 79.2 KUL

Lahtinen, Mysi : Kymmenen tikkua laudalla : leikkejä koko vuodeksi. Tammi 2005. Kuvitus: Virpi Penna. Nuortenosasto. Hylläpaikka: 79.84 LAH

Schofield, Jo & Danks, Fiona : Villin sään kirja : tekemistä sateeseen, tuuleen ja tuiskuun. Lasten keskus 2013. Nuortenosasto. Hylläpaikka: 79.8 SCH

Vehkalahti, Reetta & Urho, Tuomas : Leikki on totta! : näkökulmia vapaan leikin tukemiseen. Lasten keskus 2013. Hylläpaikka: 79.84 VEH

Wickström, Mika : Entten, tentten! : rakkaimmat piha- ja sisäleikit. WSOY 2010. Kuvitus: Mervi Lindman. Nuortenosasto. Hylläpaikka 79.84 WIC

Lukeminen

Heikkilä-Halttunen, Päivi : Lue lapselle! : opas lasten kirjallisuuskasvatukseen. Atena 2015. Hylläpaikka: 86.11 HEI

Sisältää tietoa lukemisesta ja sen tärkeästä sekä kirjavinkeistä.

Helovuori, Marika : 100 syytä lukea : lukukipinän sytytyskirja. Avain 2016. Hylläpaikka: 86 HEL

7

<p>LÄHIKIRJASTOT</p> <p>Kuhmalahden kirjasto Rautajärventie 26 36840 Pohja 0400 214 425 kuhmalahhti.kirjasto@kangasala.fi</p> <p>Aukioloajat: ma 13–19 ti 10–15 ke 12–15 to 12–19 pe 9–15</p> <p>Sahalahden kirjasto Kurviksenkuja 2 36420 Sahalahti 040 133 6488 sahalahti.kirjasto@kangasala.fi</p> <p>Aukioloajat: ma 14–19 ti 10–15 ke 10–19 to 10–15 pe 12–15</p> <p>Vatjalan kirjasto Vatialantie 2 B 36240 Kangasala 040 133 6491 vatjala.kirjasto@kangasala.fi</p> <p>Aukioloajat: ma 10–15 ti 13–19 ke 10–15 to 13–19 pe 12–15</p>	<p>KANGASALAN KIRJASTO</p> <p>Pääkirjasto / Lapset ja nuoret Keskusaukio 2 36200 Kangasala 050 412 1617 kirjasto.lapset@kangasala.fi</p> <p>kangasala.fi/kirjasto</p> <p>Aukioloajat: Ma–Pe 10–19 La 10–15</p> <p>Juhlapyhien aattoina kirjastot ovat auki 10–15. Kesällä kirjastoissa on poikkeukselliset aukioloajat.</p> <p>Kirjastoauto Kotikujan Konsta 0500 239 647 kirjastoauto@kangasala.fi</p> <p>Reittiakataulut saatavilla kirjaston toimipisteistä sekä osoitteesta: kangasala.fi/kirjasto</p> <p>PIKI-verkkokirjaston lastensivusto: piki.verkkokirjasto.fi/web/arena/lapset</p> <p>Kuva- ja satukirjahaku: piki.verkkokirjasto.fi/web/arena/satumetso</p>	 <p>LAPSIPERHEIDEN KIRJASTOPALVELUT</p> <p><small>Laatinut: Riina Dahman 04/2017 Kuvien lähde: Pixabay</small></p>
---	--	--

<p>Kirjasto kuuluu kaikille!</p> <ul style="list-style-type: none"> Kirjastosta löytyy aineistoa ja palveluja kaikenikäisille. Kirjastosta voi löytää uusia näkökulmia elämään ja saada monenlaisia elämyksiä. Kirjastossa voi hengähtää hetken arjen kiireen keskellä tai tavata vanhoja tuttuja ja kohdata uusia. Lapselle kirjasto tarjoaa avaimet lukemisen ja tarinoiden maailmaan. Kirjastoon on helppo tulla lapsen kanssa lainaamaan kirjoja, mutta myös lukemaan ja viettämään aikaa. Kirjastosta ei ole kiire pois. <p>Jos tarvitset apua tai neuvoja, kirjaston henkilökunta auttaa mielellään.</p> <p>TERVETULOA KIRJASTOON!</p> 	<p>Kangasalan kirjasto</p> <p>Kangasalan kirjasto palvelee pääkirjastossa Kangasalan keskustassa sekä lähikirjastoissa Kuhmalahdella, Sahalahdella ja Vatialassa. Lisäksi kirjastoauto Kotikujan Konsta kiertää ympäri kuntaa. Sillä on noin 70 pysäkkiä.</p> <p>Kirjaston lastenaineisto ja -palvelut</p> <p>Kirjastosta löytyy monenlaisia lastenaineistoa:</p> <ul style="list-style-type: none"> Paksulehtiä katselukirjoja Kuvakirjoja Satukirjoja Runo- ja lorukirjoja Helppolukuisia kirjoja Lasten tietokirjoja Musiikkiaineistoa Äänikirjoja Lastenelokuvia <p>Kirjasto tarjoaa lapsille tapahtumia ja tekemistä:</p> <ul style="list-style-type: none"> Satutunteja Näyttelyitä Ohjelmaa Kulttuuri- ja hyvinvointitori -tapahtumassa keväisin Löytöretkipäivien tapahtuma heinäkuussa Nallepäivä lokakuussa Muita tapahtumia ympäri vuoden <p>Pääkirjaston lastenosastolla on erityinen lasten monitoimitila Hiekkalinna, jossa voi piirtää, leikkiä ja oleilla. Hiekkalinnalla toimii myös monien lastentilaisuuksien pitopaikkana.</p>	<p>PIKI-kirjastot</p> <p>Kangasalan kirjasto kuuluu Pirkanmaan kirjastojen PIKI-yhteistyöverkkoon. PIKI-alueen kirjastokortit käyvät kaikissa PIKI-kirjastoissa.</p> <p>PIKI-verkkokirjaston kautta näet kaikkien kirjastojen aineistot ja voit tehdä aineistohakua.</p> <p>PIKI-verkkokirjasto löytyy osoitteesta: piki.verkkokirjasto.fi</p> <p>Varaaminen ja uusiminen</p> <ul style="list-style-type: none"> Kirjaston aineistoa voit varata PIKI-verkkokirjaston kautta tai suoraan kirjaston henkilökunnalta. Kirjaston aineiston varaaminen on ilmaista. Lainat voi uusia viisi kertaa ellei niistä ole varauksia. Lainojen uusiminen onnistuu verkkokirjastossa, paikan päällä kirjastossa tai soittamalla. <p>Laina-ajat</p> <ul style="list-style-type: none"> Normaali laina-aika 4 viikkoa = 28 vrk Osa uutuuksista, elokuvat ja VIP-kokoelma 2 viikkoa = 14 vrk
--	--	--